Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Серло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера денз • ЕРА, 26 ИЮЛЬ, 1979 ШУ. • № 89 (6064). • Мах 2 кепиг.

СИЙЛЕ ХИЙЛА ЯЛАТ ЧУЭЦАЧА КЪАХЪХАЛАШТАРИЙ!

Шалински района боахамашта юкъе массерал хьалха ялат чуийцарех я «Обильный» яха совхоз. ПланегІа лийрхІе хинначул дукхегІа а долеш — хІора гектаре тІа ра 24,8 центнер ялат чудера цу боахама къахьегамхоша. Цу гІулакхо торо хилийтар пачхьалкхенга ялат доккхара шера план а толамца кхоачашъе. Комбайнерашта юкъе яьржача яхье котала 360 тонн ялат эьрдача комсомольца **Башаев Сайд-Эмина** яьккхар.

Лаьна хьоккхамаш гойташ къахьег Куйбышева цӀерагІча совхоза комбайнера **Исраилов Матас**. Дуккьал кхоь дийнахьа 120 тонн ялат эьрдар цо. Пхе дийнахьа нормагІа чуэца дезаш хинначул дукхагІа де из.

Ялат чуэцара балхаш ма хулла сихде гІертош къахьег «Джалка» совхоза механизатораша. ДикагІа, сихагІа мишта болх бе боза кхычарна а гойташ овсаре къахьег коммунисташа. Масала, 300 тонн совгІа ялат а эьрда, ший сезонни норма кхоачашъяьй **Басиханов Адама**. Цунца топеме ях лелаю **Юсупов Мовлде**.

Шоай болхегІа комбайнаш сеца латтаргйоацаш дика вІаштІехьбаьккха дІахьу шоай болх автомашиний водителаша. «Сержень-Юртовский» совхоза шофера **Демиев Хажмурада** хьуваьм чуэца болабенча денз кхай тІара хьетта дІедихьад 300 тонн ялат. Из да сезона планегІа дІедезьа дезаш хинначул дукхагІа.

Дог гІоздоаха хьокхамаш

«ХІара балла денна — дикала ЗнакІ» яхача девизагІа ях ноаржаьчча Грозненски «Трансмаш» завода дукхача болхлоша, бригадаша социалистически декхараш тІеийцад В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга пятилетна задани кхоачашъяра. Царех дуккхачар хІензле а пхе шера план кхоачаш а я, дизза чекхдаьккхад шоаш денна дош. Тоьалза я тІейоагІача пятилетна календарегІа электросварщика Черный Иван Ивановича, штамповщицас Чарнышева Клавдия Андреевнас, сверловщика Беднин Николая, Дударов Аюба кулгалдеча слесарий-резчиний бригадо, кхычар къахьега. ЦхьоалагІча июлага кхачалехьа пятилетна задани кхоачашъярах рапорт деннад ворхІ бригадой 38 болхлочо. Белгалдеккха дезаш да, цар ниннчьо продукци динеи тІехдинек мара ца цилараш ОТК болхлой тІахьожам боацаш из дІабоэийташ хилар.

Пятилетка хьалхарча дийь шера план динна тІехкхолчаш а я, хІора сменагІа нормаш 140—150 процент кхоачашъеш хьинаре къахьегаш ва заводера 63 болхло, иттех бригада коллектив. Царех я Халидов Муса керте латта слесарий-сборщиков бригада, слесарь-резчик Сафаров Саид, кхы дукхабараш а.

* * *

ИттлагІча пятилетна дийлагІча шера план хакал хьалка кхоачашъяра тІаийца декхараш тІехкхоачашдеш хьабоагІа Нохч-ГІалгІай респотребсоюза чуйоагІача производствени комбината болхлой. 24 июлага кхачалехьа деррига технико - экономически хьокхамий ворхІ батта план тІехкхоачашъяьй цар. Пачхьалкхен планал совгІа цар арахийцай 420 эзар сома мах̇ьа залоаш продукци. Цу духъ ворхІ бетта задане совгІа арахийцай 130,2 эзар сом мах бола гийга хІамаш, 12,6 тонн мерш, кхыйола продукци. Товарни продукци мах̇ьала ихзара ворхІ бетта план а хакал дукха хьалха кхоачаш а я, 24 июлага кхачалехьа задане совгІа комбината коллективо мах̇ьала яьккхь продукци 387 эзар сом мах болаш хилар. Пятилетна дІадахача шерашка иттаза овсаре къахьегаш из хьаьр бахьан долаш дий шера план кхоачашъярах рапорт делар цо укх шера цхьоалагІча июле.

Хьинаре къа а хьегаш, хадданза социалистически яхье хьалха латташ хилерца белгальяьнна а уклаза Ларькова Екатерина Васильевна, Базаев Іаднан, Айриев Григорий керте латта корта бокабеш доаца малераш арахецен барзкъаш тегачен цехий коллективаш.

* * *

«ТІехьабусараш боацаш бе болх» яхача ростовчаний инициативагІа къа а хьегаш, дог гІоздоаха толамаш доагаш дукха болхлой ба «Чечениигушстроймате р иалы» яхача производствени объединенена чуйоагІача № 2 йолча гІишлон материалий комбинате. Ши бутт совгІа ха я предприятерча ийтта болхлочо пятилетка тІехьарча шера чотех къахьега. Уж бІубенна ба В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга пхе шера план кхоачашъяра шоаш денна дош дизза кхоаба цхьоалагІча цехера выставщикаш Анищенко чашдергхиларах. Царех ба цхьоалагІча цехера выставщикаш Анищенко Николай, Баматгиреев Дала, садчица Даудова Марха, шоллагІча цехера выставщикаш Ахматханов Султан, Налмотин Константин, кхыбараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

НОВ. В. Н. ДМИТРИЕНКОНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Партийни органашка беркате э хьинаре а болх барах, общественни вахаре дизза дакъа лацарах, Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла нов. **Дмитриенко** Вениамин Ивановича — КПСС Нохч-ГІалгІай обкома отдела заведующена.

НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шера 24 июль.

ШерагІа йоаржае В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хетаяь социалистически яхь

Дагалаьцар кхоачашду

«Ялата сиина йовхо е доакъар Іалашдара а!» аьна йолча девизагІа хьайбашта дукхагІа доакъар кийчдор духьа республике ирржача социалистически яхье хьинаре дика доацаш ба Надтеречни района «Верхненаурский» совхоза кхаш леладераш, механизатораш.

Доакъар кийчдара лаьрххІа механизировании отряд вІашагІъеллай цу боахамо. Цунна кулгалдеш ва юртбоахома культураш кхееш, доакъар Іалашдеш йоккха бала опыт Іоаль коммунист Исаев Сала. Отрядо а доакъар Іалашдеча хана хилайза яргйоаца техника: кхо косилка, механически кхо йолхьшт, аьла аргІаш дотташ йола ши агрегат, тІехьайийла лафеташ а йолш, МТЗ-50 яхача марках йола, пхи трактор, и. кх. дІ. Цул совгІа, Салас ший довкъостащца кхаь 100 гектара тІа люцерна. 250—судавка 200 — силоса дІийийна хьажкІаш.

ДІаювш а деІайоагІаш а ший хиллахьей дикен Іуналдар бахьан долаш лакхен уІаьнинеа я уж еррига культураш. Цудахьа доакъар Іалашдете хьа Іхашка латта декхараш толамца кхоачаш деш хьа а боагІа. Иштта, люцерна шозза хьекхачул тІехьагІа 500 тонн совгІа йол Іалашъе каргІдьинад отряда къахьегамхоша, шера план 743 тонн йолаш.

Силос планагІа 3400 тонн йолил езаш я отряда коллектив. Цхьабакъда, силос а йол а кийтъара планаш кхоачашъяь Іе дага яц из. Цо лаьрхІад доакъар хьайбаш кхаьри шерай ах шеран кхабара кхоачам хилайл Іалашде.

ХІана судавка чуэца йолаьяь механизатораша. Цунах йол кийчъю. ІуйрнІйна сеца малх хьалхеталехьа дІабелабу цар шоай болх, хьалхарча дийнахьа хьекха касергІа Іойнала буц хьалъеаш, хІаьта ди дІоахделча дена боад къовлибаллалца судавка хьокхаш къахьег.

Дега тоам беш ба хьувкъам. ХІара гектара тІара 25—30 центнер йол йоал, план 20 йолаш. КІелигагІа пле а, 600 тонн судавка йол Іалашъе шоашта карагІдарехилараж шеко йоацаш а отряда коллектив.

Буц кхаь косилкаца хьокх. Из болх беча механизаторашта юкъе хьалха Гинаев Шамад ва. Дийнахьа 11 гектара тІара судавка хьокх цо, норма 5,2 йолаш.

250—280 процент кхоачашъю шоай дийнахьара балла нормаш касергІа улла буц механически йолхьинташца хьегульаш волча Карнаев Іалве, аьла аргІаш дотташ волча Хамидов Рамзана. ХІаьта декхарех доархІа ца веш цхьаккха сага вац отряда коллектива юкъе.

Судавка чуийца йоаккхаше а кхоалагІа люцерна хьакха йолаергъя механизатораша. ХІаьта из культура дизза чуаца дага а ба. Цигара кхы а 300 тонн йол Іалашъе эрхІ цар.

Ка бола ялат чуийцачул тІехьагІа укх деношка 520 гектара тІа доакъари хьажкІаш дІайийра совхозе. ДагІльаланча тийвара, цхьан шеран ах, шеран хьайбаш кхаббал силос кийчъяра доккха новкъостал деррга отряда цу гІулакхо.

М. ХАМАТХАНОВ.

СУРТАШ ТІА: 1. Аьла аргІаш дотташ йолча агрегата тІа къаьстта овсаре болх беш вола «Верхненаурский» совхоза механизатор Хамидов Рамзан; 2. Ферма ков аьла аргІа деш ба цу боахама къахьегамхой.

С.-А. АСХАБОВА суртш.

ДОАКЪАР ІАЛАШДАР 23 ИЮЛЬ ТІАКХОАЧАШ

(ШЕРА ПЛАН — ПРОЦЕНТАШЦА).

районаш	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Назрановски	43	24	22
Шалински	42	15	30
Гудермесски	30	22	60
Урус-Мартановски	29	16	36
Наурски	25	51	33
Шелковской	23	58	46
Грозненски	23	26	10
Малгобекски	20	42	78
Надтеречни	20	35	33
Ножай-Юртовски	16	—	37
Ачхой-Мартановски	15	34	46
Сунженски	14	15	37
Советски	1	—	20
Веденски	12	33	—
Республике гІолла	22	39	32

ЧУІЕЧА ЦІЕНОЙ - КОММУНАЛЬНИ БОАХАМА МИНИСТЕРСТВА ПОДРАЗДЕЛЕНЕИ БОЛХЛОШТА

«НГІАССР ЧУІЕЧА ЦІЕНОЙ - КОММУНАЛЬНИ БОАХАМА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Чуэча цІеной-коммунальни боахаме дика гІулакхаш карагІдалараи, дукхача шерашка беркате болх барах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика чуІеча цІеной-коммунальни боахама заслуженни болхло яха сийлен цІи лойла:

Сидельников Иван Михайловича — «Грозгоргаз» треста мастера.

Филатов Петр Федоровича чуІеча цІеной боахама управлене ремонтно-гІашлойтьяра участка мастера.

Цуров Муси Ахьмада — «Чечингремстрой» треста тІаьнн наькъаш дехкача управлене начальника.

НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шера 20 июль.

ШИЙ ГІУЛАКХА ВИЗЗА ГОВЗАНЧ

Тхьо шу совгІа ха я Сунженски районерча Оалхан, Мужеча, Галашка яхача юрташка наькъаш дехкача, уж тоадеча наькъай мастер волаш Цечоев Азба болх бу. Хьинаре къахьегаш хиларда лакке цІерош яхача юртасоветашка бохача цаха чІоагІа доархІаш сийдеши ва из. Цкъа санна дукхаза а хаьржав из юртсовета депутаталла. Цун къахьегама толамаш белгала а доахаш дукха сийлен грамоташ тийнай Азба. Цун портрет хьалтеха доала Нохч-ГІалгІай наькъаш дехкачен тІаьш техкачен управлене сийлен Уда тІа.

СУРТА ТІА: наькъай мастер А. Цечоев.

С. ХАКИЕВА сурт.

Мехка гІолла

ЛЬВОВ. Механизировании хьисапе лен чуэцилга шарра юкъедоаладьд Львовски областа Жидачовски района Ленина цІерагІча колхозе. Укхаза вІашагІъеллой чуэцара - транспортни комплекс. Болх дІаболабалалехьа механизатораш кхашка хьежар, техника кийчйир. ХІанз лен чуэцаш а 200 совгІа механизированни коллектив. Цар чуэца дезаш да 40 эзар гаргга гектар лен.

ПЕНЗА. Областерча хьу чекхйоахача предприятеша кулг ца тоийташ лоражьй бІарчча хьу. Отходех цар хьаю продукци 1,5 эзар гектара тІера цекхача хьунах эр миссел а. Хьун отходех укхаза хьаю прессовенни плиташ, дрожжеш, витаминни хьоар.

МОСКВА. Автомобилаш хьагульераш совгІа йола операци е ца езаш мукъабаьккхаб «АТЭ-1» яхача завода специалисташа. Машиней тока генератора лаьрхІа цар хьаьй напряжене реле-регулятор. ХьалхагІа санна къаьстта а це оттаеш приборацу цхьана дІаоттаю из. Из керда хІама арахец микроэлектроника юкъе а йоалаеш, из бахьанца дукхаза а тешамегІа болх бу приборо. Цкьаькха а цхьа дика хІама доал реле-регуляторех: хьалха киннача моделал дукиза а вигагІа а из. ХІаьта цо дукха метал кходу.

ЖИТОМИР. Областа колхозийи совхозийи кхашка ялат чуэцача дуккхача комбайнашта тІеегІа советски болгарски байракхаш. Ялат чуэцара - транспортни пхийтта отряда юкъебаьхаб НРБ Михайловградски округера баьхна механизатораш. Массехк шу да шин мехкерча бьтто лаладерашта юкъе айкха доттагІал тосадонна. Дукха ха йоацаш Болгарера цІаенай Полосьо вІашагІъелла хиние «Дружба» яха механизаторски отряд. Украински комбайнераша кхо эзар гектара тІара шоай доттагІий ялат чуийцар.

ТАЛЛИН. Сийрда бесеш долча металлий эшашеш йола сплеваш хьалхара езача шиата оттайра алхха цхьа минот мара эшац электронно - вычислительни машинача. Машинана из керда хІама Іомадедьд Эстонски ССР Іилмай Академе кибернетика Институтоа сийрда бесаш долча металлий Пачхьалкхен Іилма-тоэкама институтера. Из керда хІама алхха шин заводе юкъедоаладерах шера миллион сом гаргга пайда лу.

СМОЛЕНСК. Советски космонавтикана карагІдьниарашта хетаь а городе Гагарине хьайийлла выставка. Цу композице йоккхагІйола моттиг дІалоац академика С. П. Королева вахарах балхах йолча материалеша. Выставочни зале выставке баькарашта гойт ракетно-космически системий гІоразьнна инженер-конструктори эггара хьалхера космонавти дуненна вевинача сий долча шин эрсий кхалсага кхелех дола «Ши нана» яха фильм.

АШХАБАД. «Беза мукъ тІаболча поездашта — баьццера некъ!» — из девиз я Среднеазиатски машиннаькъа хьалхалеттача коллективай. Ер шу дІадоладелча денз беза мукъ тІабола итт эзар состав дІаяхийтай ашхабадски машиннаькъахоша. Москвичаша дІадоладе гІулакх хьал а лаьца мукъ дукхагІа тІаботтарен эшелонаш йІаькагІа хилийтарен чотагІа кхача дезаче мовкъаш сихагІа дІакхачийта гІерт уж.

АЛМА-АТА. Казахстана мах бака хІара моттиг молача тезача хи Іалашъе аьнна декхар гІоийцад республика гидрогеологаша. БІаь городаи юртаи хІанале лехай лаьттана кІалтера хий доалла оазмсаш. Царех тІеэхьара ер гучаьйккхай Капгачай яхача къонача городе базача махе лаьрхІа.

ДОНЕЦК. Ленина цІерагІча завода кердача агрегато арахецача металлех хьаль хІамаш дукха а дукхегІа хеш хургья. Укхаза ханал хьалха металл арахийцад дийнахьи буси 100 тонн лоаладеча электропийшно. Из агрегат болх бе йолаелийтарца хьалъь ьнннай шера 700 эзар тонн металл арацехаргдолча электроплавильни комплексе хьалзера эргІа.

ДУШАНБЕ. Таджикистана столице а областной центрашка а хьайийллай художественни самодеятельноста коллективашта декорацеши костюмаши еш йола специализированни мастерскеш.

Клубашка, культура дворецашка, пионерий цІеношка, дешара заведенешка вІашагІъелла вІх эзар гаргга хайкъе театр, любительски ансамбль, хоровойи вокально - инструментальни коллективаш я цар заказчикаш.

(ТАСС).

БОЛАР БІУБЕННА ДА

Цхьа шу совгІа ха мара яц «Грознефтеоргсинтез» объединенена чуйоагІа ремонтно механически завод хьаьь. Бакъда, цу юкъа а республика хьалхалаттача предприятешта юкъе дІачІоагІъяла карагІдьяннад ше барт болаш хьалхашна латта декхар кхоачашдара бІубенна оарцагІьяргйолаш йолча цуна коллективана.

Цу даькъа кхоачам хургба аьнна хет ше къахиннача хьалхарча, 1978 шера объединена шоллагІча группера предприятешта юкъе цо кхоаза хьалхара моттиг яккхалга белгалдьаьккхад. Укх шера хьалхарча квартале а котьалар цар коллектив.

ХІана завода коллентиви бІаь совгІа сагаг латт. Лоашнча хана хьаь яьлар укхаза котельно - сварочни, запорной арматура ремонт, металла обработка, дахчах хІамаш ю участкаш.

Дуккхача къамий викалех латта цу коллентивай хьинар, низ кхотабер завода партийни организаци я. Из цун вІаштІехьдоал балха цу еррига керттерча участкашка шоашера дика хьокхам гойташ къахьегаш коммунисташ боландаь.

Тахан - кхоана яхар санна ший пятилетка кхоачашъяра гарга ва коммунист И. К. Силонов, хІаьта М. С. Голубов, В. М. Чертыковцев, П. Д. Бибко санна бола парте члена̇ш тІадоагІача шера чотагІа къахьегаш бола тоьал ха яьнай.

Ма дарра аьлча, завода дукха дукхагІа бола коммунисташ коммунистически къахьегама ударникаш, производства новатораш хиина ца Іеш, шоай лоІамагІа кагирхой хьехамчий декхар дІагІа а йиша уж тешаме кхоачашдеш хьабоагІа.

Заводана цхьана дегІаух шоаш динанца мара бувилйташ боаца цуй понагІа бола къахьегамхой а. Цар сий айдара. хьабеча балхага хьежна уж материально а морально а белгалбахара де мел эшар деш а предприяте партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, хІаьта царга хийцца болх хьабайтара доагІаш дола хьалаш Іалашдеш йола завода администраци.

Коммуниста М. С. Голубовна дукхача шерашка беркате къахьегарах, къонахчарна камаьрца ший белха говзал дІаІомаярах «Грознефтеоргсинтез» объединене сийдола «Къахьегама ветеран» яха цІи еннай, хІаьта массехк итт шера парте член йола Е. И. Слюсарева объединене Сийлен книжка тІа дІалаьяьй. Иштта тайп-тайпара Сийлен грамоташ, совгІаташ, премеш теларца белгалбаьяьб дукха кхыбола мугІарера болхлой, гІулакхера нах, инженерно - технически болхлой.

ТІа-тІа чІоагІагІа иза болаш латт предприяте коллективага, цув къахьегамхой балха говзал декгара денга лакхлуш йоагІа. Цунга хьежжа чоалханегІем никкьалагІен хул объединене кулгалхоша царна хкалхашка увттаду декхараш а. Май—июнь бетташка Ленина цІерагІча мехкдаьтта чанхдоахача завода хьалъеча ЭЛОУ-АВТ 6 эша стандартни йоаца дукха оборудовани кийчъяьй цар. ХІаьта каст-каста кхоачийе дезаш хул Шерипова цІерагІча завода лоархІамеча технологически объекташка сиха, хьем ца беш УКД деталаш хьае езаш хиларца хьауха заказаш а.

Иштта ди тІехьа шерагІа хулаш доагІа заводо кийчъю продукци чІоагІа хоатташ йолча предприятей география. Шоаш арахеца продукци ханнахьа потребителашка дІакхоачийташ, тешамегІа а дикагІа а ме хул царпара шоай бувзамаш кхы а чІоагІагІа, безамегІа хургдолга кхетадеш я цар коллектив.

Ер кІира чакхдоалаш ворхІ бетта план кхоачашъярах рапорт дала дага ба уж. ХІаьта ах шера план а социалистически декхараш а предприяте тІехкхоачашдаьд. Ялх бетта продукци йохкара задани 107,2 процент кхоачашъе ьттув баьннаб.

В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийна лоаттаю яхь кхы а лакхагІча боарем тІа йоаккхаш дІахорча хана а ший толамаш совдоахаш дІаяха дага я из къона коллектив.

С. ШАБИЕВ.

СИХАГIА А ДИКАГIА А

КПСС XXV съездо белгалъяь X пятилетке мохк экономически социальни дегIаахара йола ший лоархIамгеи масштабашкеи диллача Iалашмате йоккха программа кхоачашъяр керттерча дакъе халкъа боахама дерригача кхыча доакъой дегIаахара болх беш долча индалий технически Iалашоишийя тийша йола капитальни гIишлош хьалъяра план толамца кхоачашъярга хьежжа хургда.

X пятилетке хьалхашка оттадаь декхар да 820 миллиард сом согIа капиталовложенех пайда эдар, цу даькъе 300 миллиард сом согIа гIишлошъяра-монтажни балхаш а долаш.

Шер-шера къаман дохода 20 процент гаргген амортизацени отчисленей 40 процента дIадохийт мехко керттера фондаш шеръярген яргаяьха товярген. Халкъа боахамера хIара бархIлагIа вола сагъ гIишлош хьалъеш ва. Царна юкъе я 30 эзар сагчувоагIача гIишлонхоех, монтажникех, гIишлошъеча материалий промышленноста балхахоех латта Нохч-ГIалгIайчен отряд а.

Балха эффективности дикаля дакхъяра, къахьегам мIаштIехьбоаккхилга тоадара, хьалъеш латта объекташ чехнагIа болх бе йолавлийтера социалистически яхь а йоаржаль, иттлагIча пятилетка дикълагIна шера заданеш толамца кхоачашъяра къахьегама воаге эттай республика гIишлошъеча, монтажнии проектнии организацей, гIишлошъеча материалий промышленностен стройиндустрен предприятей коллективаш.

Ерриге республика хьаницича ах шера плантIехихоачашьяьй. Оттаьча заданел согIа дакь гIишлошъяра-монтажни балхаш 3,6 миллион сом согIа да.

Производствена лаьрхIа йола гIишлош хьалъяра хьахийнача средствах пайда эдара план 103 процент кхоачашъяьй.

ЦIенхаштта теркам тIаакхийта баьннаб гIишлонхой шоай довлакхьарча производственни бахе объекташта, къахьегамхой вахара-бытовой хьалеш тоадара.

Духхьал 1976 шера шоай вахара хьелаш тоадаьд 12 эзар согIа саго, республика къахьегамхошка кхаьчай оахьы 5,5 эзар моттиг йола шоалаш, 230 унахо тIаьццарг йола поликлиникаш. 1140 моттиг йола деша даха ха йоацача берий учреждеш.

Керттерча фондашта тIакхийттад 268 миллион сом, яхкай бIаьш километраш даш, дIехо хьош да города хин-газо-мехкдаьтта проводцентральни улицашта — Ленина улицаи Орджоникидзе проспектан реконструкци елгеи тоалелгеи. Хьалдеш латт гIирсаш кхыча нах бахача моттигашка а.

Гуш да дукха эзараш болча гIишлонхоех, монтажникех, гIишлошъеча материалий промышленностеи стройиндустреи предприятей балхахоех, проектировщикех латтача арме ший яиз ца кхобеш баьча балхах дехкинараш. Уж дика хилийтара гIо даьд шерра хьаллаьцача дикача починашей хьалхалаттарий инициативашеи: «ХIара балха денна — дикала Знак!», «Пхе шера йола бригада задание — дIамагагIча составаца», «ТIехьабусараш боалаш бе болх», «Болхлой эстафета», кхыяраш.

Толаме къакьег укх шера Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене (начальник Э. Э. Исмаилов), «Чеченингушводстрой» гIишлошъяра управлене (начальник М. С. Вакаитов), «Чечингсельстрой», «Грозтрубопроводстрой», «Грознефтехимстрой», «Чечингазстрой» трестий (управляющеш новкъостий У. А. Арсануккаев, М. М. Мугадаев, В. И. Лищцик, Х.-Б. И. Экажев), № 7 йолча треста МУС (новкъост Н. А. Ершов), «Центроспецстрой», «Кавэлектромонтаж» трестий управлени (новкъостий А. К. Вагнер, Н. А. Шихалеев), дукхача кхыча организацей коллективаша.

Шеко йоацаш, из эггара хьалха вай сий дола производстве хьалхалаттараши новатораши, коммунистически къахьегама ударникаши бакъан долаш хинна хIама да. Дукха ба уж хоза дош ала доагIараш, къахьегама котаммаш ахарах хестабе безараш.

Вай тIоаргIа сий а деш йоах хьалха латтача СМУ-2 бригадира Хаджиева, ОПМК-105 болх беча Черепкина, ДСК-ерча Цечоева, Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлеерча СМУ-7 Никишина, Багоева, № 7 йолча треста МУС-ерча Бабоченко, Кордакльске, Шмайко, «Чечингсельстрой» трестерча Батиеви Чимаевайи, дукхача кхыбарий цIераш.

Шоай ший яа кхобеш хьинаре къахьийгар Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене коллективаша укх шера хьалхарча квартале, цун итогех СССР промышленни гIишлошъяра Министерстван профсоюза ЦК-ни карара кара теда ЦIе байрах, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара теда ЦIе байрах елар царна. Республика ЦIе байрах вешай цу коллективана шоллагIча квартала итогех а.

ЦIераш яьхача коллективаш къа дика хьегар бахьан долаш лоархIайир республика коллективаш подрядни балхийн капиталовложеней дерригача боарамех ах шера планах. ХIьта боараш зIамига мичаб. ГIишлонхой декхарийла ба укх шера 355 миллион сома капиталовложенеех пайда эца, 190 миллион согIа сома маьха подрядни гIишлошъяра-монтажни балхаш де, 160 эзар квадратни метр майда йола наха чубаха моттигаш, 7,5 эзар моттиг йола школаш, 1600 моттиг йола деша даха ха йоацача берий учреждениш эксплуатаце дIаяла, 4 эзар гектар согIа лаьтта хий дилла, юрта боахама, управленно лоралра, коммунальни боахама тайптайпарча объекташта хьахийцача дукхача средствех пайда эца.

Доккхий а бехктокхаме а да гIишлонхоша укх шера чакхдаха деза балхаш а. Цар кхоачашде деза шоаш тIайпа доккхагIа дола социалистически декхараш: Сийлахьйоккха Октябрь тIаккхоачаш эксплуатаце дIаяла еш ЭЛОУ-АВТ оала йиз бола комплекси быта ЦIен Шолже тулла тIий, тролейбуса II аргIа. Дикка сихде деза аэропорт. Къилбаседа-Кавказски бройлерни фабрика, 490 моттиг йола гостиница, техникв ЦIа, Универмаг, облицовочни Iовкъай цех, кердди ваькъаш дахкар, довши дарайта реконструкция ер санна йола тайпа йоккхача лоархIамера объекташ хьалъяра балхаш.

ТIеххьарча хана гIишлонхоша мехка цу даькъо Iоадаьдика мел дар — бригадни подряд, конструкцеш вIашагIйоккхара узловой метод, вIашагIехкаш гIишлош хьалъяр вIсамдаккхар, шоаш деррашца дувзаденнa дола балхаш дерашцара творчески доттагIал шердар. кхыйола новаторски починаш — хьайца дика а. Дукхача предприятешеи организацешеи хIама а тIехьа хийцца дIакхахьаца задании кхоачашъяра балхаш, тIехьайоах гIишлош хьалъякхара ханаш. Ер шу доладелча дезз строй-монтажни тIуьакхи тIехьаюсарашта юкъе я: Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене «Жилгражданстрой» треста СМУ-2, СМУ-5, «Чечингсельстрой» треста ПМК-101, 557, «Чеченингушводстрой» гIишлошъяра управлене ПМК-7, 8, СПМК-9, «Плодопром» треста ПМК, «Птицепром» треста ПМК, СУ НГТЭЦ, СМП-131, дукха кхыяраш.

ЧIоагIа вокхъа а дIахо ла йиш йоацаш я хIама да наха чубаха моттигаш, школаш, деша даха ха йоацача берий учреждениш, коммунальни объекташ, къаьстта а ваькъаш дахкарa балхаш эсала деш моттигаш нийслуш хилар. ХIана а йолаш я деза диса балхаш сихха даь па доахаш, гIишлош хьалъерг йола майдаш тахнаха янжеверно кийч ца еш бола моттигаш. Машинашеи механизмашеи болх дикка беча а цхьан сменагIа бу, дукха балхаш ду кулгашца. Кадрай технически дешар эсала лел. хIьта из доархIаме гIулакх уйла а дь оттаяьча системагIа а леладаш.

Цу дерригача а кхьадолча а кхоачамбоацараш тIаккхет гIишлонхой балха во ваьяци еш дола цхьаькха хIама — цхьаболча заказчикаша капстроительствана планировани во яр. Укхаза планирование балхаш ду укх принципагIа: «ФуннагIа даь а вола объект гIишлош хьалъяра плана юкъе яхийта езаIа». Цунца дувзадеинa дукха хуй хьалъяь ца йолаш юса гIишлош, хIьта цу гIулакхо гIишлонхой низаш дукхача объекташта декъа дезаш хулийт. Цунца цхьана кIезига моттигаш яц заказчикаш капитальни строительствана финансировани е хайнахьа ца боалуш, машинашта оборудовании хьатIа гоаеш. Цунца гIишлошъеча коллективай финансово-боахама гIулакхаш шоаш телхаделга а. ХIьта цига а кхоачашъе хало-йола планови заданеш, къаьтта а планагIа эксплуатаце дIаяла-езаш йолча объектай дакъе, кхоачашъяр, юхадеттилга ховшешха а.

Цу тайпара леладу гIишлош хьалъяра гIулакхаш республика юрта боахама министерства, горисполкома УКС, «Птицепром» тресто, «Чеченингушвино», «Консервплодоовощ» объединенеша, кхыяр.

XVI-гIа Нохч-ГIалгIай областной партийни конференце, КПСС обкома бюро соцалаш тIа дукхаза а вертагIдаьхад гIишлош хьалъяра гIулакх тIехьадисара цIенхашттарча бахьанех цаI гIишлошъеча организацейи промстройматериалий предприятейи материальни база эсала хилар да яхаш.

Дукха балхаш даьд цу даькъе, амма дукха да хIанзачул тIехьагIа да дезараш а. Из ала доагIа къаьстта сихашоай базаш хьалъе езаш йолча Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управленех (новкъост Э. Э. Исмаилов), «Грозтрубопроводстрой» трестах (новкъост М. М. Мугадаев), «Чечингсельстрой» трестах (новкъост У. А. Арсануккаев), «Промстройматериалий» объединенех (новкъост К. О. Батаев), кхычарех.

ГIишлош хьалъярех монтажнии организацеш, проектировщикаш, промстройматериалийи стройиндустреи предприятеша даххара социалистически декхараш тIайцад карарча шера. Цар лаьрхIад шера программа хана хьалха кхоачашъе, наха чубаха моттигаши соцкультбыта объекташи хьалъяра хьахийцача средствех 7 ноябрь тIа кхоачаш пайда эца. Керттерча декхарех цаI да укх шера яь яла езаш йолча В. И. Ленина цIерагIча завода ЭЛОУ-АВТ комплекса объекташкара дерриге гIишлошъяра монтажни балхаш СССР Конституце шоллагIа шу дузаш даь дахаран Сийлахьйоккхача Октябрьски революце 62 шу дузаш цунга продукт арахецийтараи йолаяь Лисичанскерча коллегашцара къахьегама яхь дIахо яхьар.

Пистевоаллаш дагадохийта безам ба са, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева СССР профсоюзий XVI съезде аьнна дешаш: «Советски саг — ший мехка да. Духхьал из ва обществa пхьи рузъхьен хьадер. Халкъо ше мара цхьанне а пайда эца йиш яц общественни къахьегамо хьадаьчох. хIьта вайна хьалхара къахьега а саг вац. Из де хIаране шийна шийх эхь хета дезаргдоацаш, ший новкъосташта ниьса бIаракьежа йиш хургйолаш болх бе беза яхилга».

Республика гIишлонхой торонаш сайна йовзандаь партеи правительстваи шоай чIоагIа йоахо еш хиларах хьинаре къаьхьега гIерташ уж хилар ховдаь теш со гIишлонхоша шоай сий лакха лоаттадергхиларах а пятилетка дикълагIча шерех ерригача пятилеткан заданеш шоаш тIаийца декхараш цар толамца кхоачашдергхиларах а.

К. САЛТАХАНОВ,
КПСС обкома гIишлошъяра отдела заведующи.

«Чеченингуштрикотаж» объединене дика производственни хьокхамаш долаш хьайоагIачарех я аязальщица Шахидова Зара Белаловна. ХIара сменагIа норман 110—115 процент кхоачашъю цо. ТоламагIйола кагирхой хьехамча лоархIаш а я из. Укх тIеххьарча шерашка массехк аязальщица кийчъяьй цо. ХIано Заpac Iомаеш йола Сулейманова Руми балхаш дика кхеташ йоагIа.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) аязальщица З. Шахидова болх Iомабеш я Р. Сулейманована.

И. ПЛИЕВА сурт.

Саг ший кхене да во

МАРХА—ДЫН КЪИЗА IАЗАП

ШоллагIча эзар шерий тIеххьара муж ба адамлено чакхбоаккхаш латтар. Вай замах Iилма - технически революце замац оал. Из адамлено доккхал деш оал. Iалашмате доккхий толамаш даьхад адамаша вахара масce а даькъе. Эзараш шерашка Iалама хай волаш цунца тарвала гIерташ хьайена саг, тахан цу Iалама, укх дерригача дуней да а хинна дIаэттая. ТIайоагIача хана Iилманца чIоагIбаь адамлен низ алсам ме боал. цун вахар кхы а тамашийнагIа, дIаьдегIа, хозагIа хургда.

Дерригa дуне цецдоахаш доккхий да вай советски пачхьалкхен боахаме, культуре, техника говзалашка дакъа толамаш. Из долла хIама хьакхолларaш, вай, советски нах ба, цар сийрда кхетам а хьаьнала кулгаш а да. Iхьабакъда мел доккхий сIирсаш, мел говза балхи герзаш дале а тоъаш бац. Царех бiана пайда эца, шоай вахар хазе кхолла а ховш, кхетам болаш адамаш ца хуле. Вай хьамсарча парте бIубенна чакхбоах дерриге советски адамаш марксизма-ленинизма Iилман сердалоца кхетадари, кхедара, цар къахьегама хьинар айдара тIаберзабаь коммунистически общество хьалъяра кииъ.

Кердача заман новкъа гIолла дорсIатта болар де цадуташ, къахьегамах, вахарах морзо ца аийташ дола цхьадараш — ширеча, баьдеча вахарах юхедисараш, цхьацадола ца эша гIулакхаш леладу. царна юкъе къаьстта тIехьадисараш дына гIулакхаш да. ДегIеначча социализми толамаша, халкъа Iилма-технически культурни вахар тоадара, тахан вай нохч-гIалгIай халкъ доккхагIча даькъе зуламечи Iадатехи дына боадоната мукъадаькхад, шоай балхи толамех, ираьча, тоабеннача боахамах дег тIари доккхал деш да.

Цу вай буцача дукха а дукхагIа болчарна адамий гIулакх, адамий... лаьтташ... цар, кхы гIулакх а ... дез а эшаш. Эггара ... дола гIулакх лоархI цар адамал а адам дезар а. Вайх хIаране, коммуниста а гражданина а, декхар да ширача заман баьдеча гIулакхаши мукъа ца доалийташ дола адамаш, уж дукха деце а, паргIата а даька маьршача паькъагIа лостадар. Кхыдолча къамий кераста а жугатий а дынаш а санна, дына-исламе ширача гIулакхашца, цхьанача Iадаташца, тайп-тайпарча бехкамашца, моллайи ший кхыча винаийи биййаца юхадетташ лоаттадаьа дынах тешаш дола къахьега адамаш.

Дын къизача Iадатех эггара халагIа бола бале ба дынислам, шийх тешача наха беза мукъ а баь, тIадожадаь бетта кхоабе марха. БусалбагIa къорIа тIа паран а даь тIабожабаьб яхаш моллаша кхийкабеча ше бехкамах цаI марха да.

Ислама бехкамаши деза деноши моллагIча календара шерацa нийсдаь доцаш, бетта календараца нийсдаь хиларах, хIара шера цхьайтта ди хьалха дувлаш тоаьхьа кхеташ да. Iилмо моцагIе а техна гучадаькхадa да, исламе Дала цIерагIа деадаь леладеш дола марха а из санна дола шарIий кхыдола бехкамаш а бусалба ды хьаболабалале дукха а хьалхагIа декъ Iарбий мехкашка леладеш хиннача ширача дынех хьадаьнна хилар. Кхыдолча дынех тешаш долча халкъашта юкъе леладеш да мархий тайпара дола шоай дальний цIеришца деддаь бехкамаш. Цхьабакъда, цу дерригача дыний гIулакхаш адамлен боахам, хьыкъал, говзалтIехьайнса хиннача замалахьа кхелли да. Мархаш кхабар орсий, жугатий, индийций, иштта дукхача кхыча а халкъий долаш да.

Iарбаша мархаш кхоабмата юкъе а доаладаь леладу Iалашмате дукха ха я, цу хана бусалба ды юкъе баьнна а буцаш а хелабац цхьаннена а. Iарбий баха мохк сов бекъа, гIомарий аренаш йолаш ба, хий, Iындаргiаш кIезига да дита. ДукхагIа йолча моттигашка догIо наггахьа мара делхац. Масайтта шера вIалла ца делхаш а моттигаш а нийслу. Iарбий мохк экватора гаргагIа хиларах шига даим тропически йовхал латт. Дийнахьа и бийсанна а хувца ца душ цхьетарра латт йовхал. Эггара чIоагIагIа малх Iаткъаш йовхал отт шига ахка чакхдоалича бетта. Хетаргахьа, Iарбий мехкаш марха кхоаба бутт из хеташ хиннаб. Из шита хилар хьахьокх мархий беттах рамазан оалаш хиларо. Рамазан яха цIи Iарбий «Рамад-харр» яхача дешах хьаьнна я, хIьта цун маIан — «Йовхон тов».

Из йовхон тов Iаткъача рамазан бетта шоай боахама шу чакхдоалаш хиларах тарра, къахьегача адамий ла хIаьма кхоачалуш, къийлуш хиннай, екъача арара буц малхо йоага а йийя дIайоалаш хиннай, хIьта цу йокъало дьайбош а халача хьал тIа уттадаьд. Йовхал сов чIоагIа Iаткъаш хиларах дийнахьа балха ара ца боалаш, дIа-са бохар доцаш, IындаргIашка баьгIаб Iарбий, хIьта боахами гIулакхаш сатоссаши саррахьеи деш хиннад цар. Бийсанна сома а Iеш, наха шоай цу ханарча дыний дьелашкарех дынашкареи догIа дайтар, ллаташ хьукхъийтар дехаш. Бийсашка дуIаши ламазаши деш хиннад, хIьта дийнахьа бийша ухнаш, мархаш кхоабаш хиннад. Бийса а сигалара гуш йола сердалаш а бетти седиьийи — чIоагIа ... лоархIаш хиннад Iарбаша.

Нитта цу гаьнарча замалахьа, боахама ледарча, халача хьалашка, Iалама халоний бахьанаш доаза а царна духьала бакха а кхетам а е говзал а йоацаш хиннача Iарбий мехка дахача тайпаша хьакхеллаб ды. Эггара тIехьа а уж къина бехкамаш, гIулакхаш дIа а нийца, бусалба дино халкъа тIадожадаь да марха. Цу тIа и, цу ширача заман нийсача хувцамашна диста дола календарь хийцa а хийца, исламе бетта юкъхестача календарага дахкаро а бусалби дын кхыча кхьмашти юкъе тIежаца доаржадаро а къайлабихьаб марха хьадаьнна бух.

Iалашмате доккха да мархаш кхабаро дынах тешача наьха дезалашта, цар хьалторонна, дегIа могашала, керта кхетама деш дола зулам. Наггахьа нийслу дааьа дукьа кхаь бетта марха кхоиб ше яхаш вола саг а. Марха кхоабча наха шоай кхача баара ханаш хувцаро керо бу болх толхабу. ХIара денна моцало гIоврал доадаьча дегIо цамогараш тIаува.

Къаьстта доккха зулам доал мархех туберкулез долаш болча наха. КъорIа тIа лаьдаь а шерIо аьнна а дац цамогаш волча саго марха кхаба деза аьнна, цу шиние тIа а ладаь да: «Марха кхаба, нагахьа санна из хьа дегIа могашала кхераме деце». Доккха зе хул мархий бетта мархаш кхоабаш болча бокхийча наха. Дукхача хьале цу бетта хьийга хало да низ ца а кхоачаш, цхьаццавола вокха саг геттара кIалвусаш моттиг а нийслу.

Укх шера июль бетта яхаба дIадоладу мархаш. Июль — август бетташ, ховш ма дарра, эггара дIайхагIа доала бетташ да, шоалагIа-дале, ди эггара йIаьхагIа йола ха а я. Лораша шоашта мела наьлха молхаш ца молаш, мархий ниггат дохадо мегаргдац яхаш, цамегараш кIоаргдолийташ из бахьан долаш нах бошш моттигаш нийслу.

Iалашмате доккха зулам доал берий наьна. Наьнах дакхача бера дикзалца ца шура хилац. Марха долча наьнас ший ниггат дохар яхераш, берашта бIайха кхача кийчбац, цу тIа а марха кхоабача из доастаи баа кхобу яхаш, тIаккха мегаргбола кхача берага дIакхачац.

Кхы а доккхагIа зулам да цхьадолча дас-ненас деша дагIача шоай берашта марха тIатуvсар. Марха гIоврал доадаьча бера кертага дешар чулоацалац. Марха кхабар бахьан долаш школе берий дог гIелдена моттигаш я. Школай болхлой а общественность а декхарийла ба цу гIулакха, ишшча метте оарцагIа и баьнна, дынах тешараш хозача дешаца вай советски наьха кхетам чу а боалабаь, мархий балех берaш мукъадиха.

Марха кхабаро къахьегамхой хьинар ошаду, бIарга са доаду, норта хьаьрбоаккх, сни пхаьнаш даьр а дийя, оамал гIожа ю, къахьегама овсарле лохъю. Балхах дог довлийт малх дIабуза ха лораеш, марха доаста ха тIакхачарга сатувсаш. Дийна ца валлал доккха де цу тайпарча болхлочоа а, цун дезала а, юкъарча боахама а марха кхабаро деш дола зулам. Вайна ховш да, марха долча болхлочун гIар кхоача а лийя, балха тIа дог гIеллуш хинна моттигаш хилар.

Дына тхьамадаша тIадожаду марха доастача Iуйрийна хIара дезалдочоа тIара мархий сахь доаккхилга. Из ба марха цIендарa луш бола мах. Цунах доккхагIдола дакъа дын тхьамадай фусамашка дода. Вай Нохч-ГIалгIайчен юрташка мархий бетта а, иштта кхылола а дынца дувзадена «деза деноши» тIакховчача хана а дына тхьамадаши царна тIехьалаттараши арабовл дынах тешача дезалашкара шай-кай гулъе.

Тахан эггара хьалхарча аргIанара, керттера декхар да юрта боахама продукташ дукхагIа яхар. Укх шера хаоттамв хьалаш хала хиларах юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш кхы а доккхагIа хиннад. Наьха кхача хьаьна хургбац, цун шу дика хургдац юрта боахама аренашка хьийкъа ялташ ца хуле. цул дукхагIа дахара хьайбаш деба ца дой.

Вайна хьалхашка латт сийлахь доккхий декхараш. Сийрда кхетам, дегIа тIоврал эш хьинарeча балха. Укх синхача, бехктокхамеча хана. Iалама эггара халача хана дын къиза Iадат—мархаш кхабар цхьанна а оагIорахьара доагIаш дац. Ширача, баьдеча замалахьа адамленна юкъе хиннача айпеча гIулакхашта вайна юкъе моттиг яц.

А. КАРАТАЕВ,
Нохч - ГIалгIай историе, социологе, филологе Iилма-тохкама института сектора заведующи, философски Iилмай кандидат.

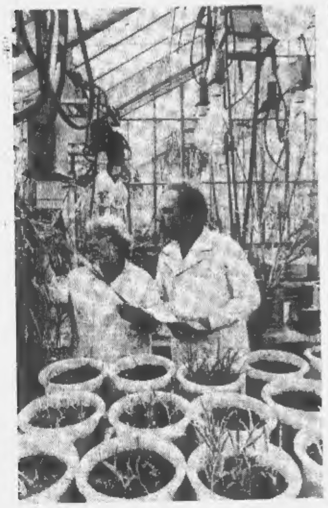

ЛЕНИНГРАД. ВАСХНИЛ системерча баьцоагIаш лораяра Ерригсоюзни Iилма-тохкама институтa коллективо кийч а даь 10-гIа пятилетки шерашка производствена юкъедихьача Iилман балхех 30 миллион сома маьха экономически пайда хиннаб.

Юртбоахама культураш зуламеча садоахкача хIазулачте даьарехи лораяра хьамехка лахарехи лораяра хьакъехкa де дезачари биологически методийн Iилмахоша хIанз кийчъеча комплексaни новкъостал ду боккха хьунийам лун дола сорташ хьекхолла. Энтобактерии яха биопрепарата трихограми — кхий лораш оала садоахка хIамаш — хьаелге мехка шерра юкъедоаладаьд.

ХIанз Iилманхоша керттера уйла тIаерзаьй Iалама тоннахьенца зене а йоацаш баьцоагIаш лорaярo пайданегIа хургйолча тайп-тайпарча методех пайда эдара.

Институто доал доаттаду баьцоагIаш лораяра тIехьа тохкамаш деча бIаь согIача Iилман учреждененa.

СУРТА ТIА: юртбоахама Iилмай доктор профессор А. К. Чумаков биологически Iилмай кандидат Р. И. Щепочкинаи ца бола ... лазарех лорадара опыташ еш ба.

М. БЛОХИНА сурт.

ТАСС фотохроника.

Кастта—халкъа заседателий хоржамаш

Укхал хьалха хержача Нохч-ГIалгIай АССР районий (городской) халкъа судий халкъа заседателий полномочей ха чакхйоаташ латт.

Халкъа заседателаш АССР-е а ерригача РСФСР-е а гIолла хоржилга лоархIаме событи я советски наькха вахаре. Хоржамий кампани дIахьоргья социалистически демократи дIахо дегIаухаш кIоаргъяра, общественни дисциплина, правопорядок чIоагIийоа белгтала гIулакхаш чакх а доахаш.

Судашка халкъа заседателаша дакъа лацар къаастаде йиш йоацаш дувзадена да вай мехка Сийлахьйоккха Октябрьски социалистически революци яларцеи дерригача дунен тIа хьалхара социалистически пачхьалкхе хьахиларцеи.

Къьарa, буржуазии суд дIайоаккхаш хиннача № 1 йолча декрета тIа белгалдаьккхад халкъв суде доп дувцаш волча судахочуна массаза а болх беш аргIанара шп заседатель хургва, аьнна.

Закона хьалхашка массаза а цхьатарра бокъо йолаш хилар, нийсхо лелаяр социалистически законность телха ца яр, къахьегамхошта бокха кхетам балар — уж белгалоаш йоаль демократически принципагIа болх беш йолча советски судах. Из иштта хилар къаьстта хьахьоах мехка Керттерча Закона 152-гIа статья тIа халкъа судахойи халкъа заседателаши харжара принцип чIоагIъярца. Иштта, суда а пачхьалкхен а гIулакхаш ка хIара шера дукхагIа юкъеоз наха белгалбаьккараш.

Судебни система керттерча звеношна — районни а городской а халкъа судашка — 1977 шера хиннача хоржамашка Нохч-ГIалгIай АССР-е 2850 заседатель хержар, царех 52,3 процент кхиьвах а болаш.

Халкъо хоржараштa юкъе ба тайп-тайпарча къамех бола, профессии, общественни хьал бе-бе дола нах. Уж ба республике къахьегаме хьалха латта, коммунистически уйланца хьалхехбаь, парте а халкъа а гIулакхаш кхоачашдергдолал нах — болхлой, колхозой, балхахой, лораш, педагогаш, йоазонхой, Iилмахой, кхыбараш.

Шоай коллективаша тешам бенна, цIеначa догуйланца правосуди чакхйоаккхаш ба халкъа заседателаш: В. Н. Денисенко — Старопромысловски районерча опытно-эксперименталъни завода слесарь, С. Пугоев — Назрановски района «Путь Ленина» яхача газета фотокорреспондент, Р. Р. Тагиров — Грозненски района Ленина цIерагIча колхоза болхло, М. М. Силич — Заводской района В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ воккхагIа вола инженер, П. Я. Разумова — Надтеречни районни больница санитарка.

Халкъа заседателий аргIанча хоржамашта кийчо елга правосуди лелаяра халкъа хьалхашка ю отчет а социалистически законноста хьалхашка латта декхараш дIахо йодача хана кхы а динагIа кхоачашдайтара юкъехьош дола дакъа а да. ХIара халкъа заседатель декхарийла ва харжархошта хьалхашка ше баьна балхах отчет е. ХIьта царна хьалхашка латта декхараш а доккхий да.

Районни (городской) халкъа судаша уголовни а граждански а дерриге делаш дувцача хана цига массаза а дакъа лоацаш хул халкъа заседателаш. Судебни процессе дакъа лоацаш бола халкъа заседателаш судахошта нийсса бокъо йолаш ба. Укхазара вайна гу мел бехктохаме декхараш хьалхашка латт судагара гIо-новкъостал яцаш венача кхел къовстара, нийсхо лахара.

Мах бань варгвац халкъа заседателаша правонарушенеш хургйоацаш профилактика, кхетама болх барах, къаьстта кагирхошта юкъе а беш. Тоъам болаш да 2,5 шера халкъа заседателаш 8 эзар харжархой собранешка къамаьл деш хиннаб аьлча.

Цунца цхьана харжархошта хьалхашка шоаш беча балхах лаьца халкъа судахоша 3,5 эзар согIа отчетни доклад яьй.

Юкъ-юкъе судо бу болх бувцаш заседателаш харжархошца вIашагIбетталулга — лоархIаме организационни декхар, советски суда демократизм а судахоша беча балла халкъо тIаьхьожам лоттабарах дола тешал а. Халкъа заседателаш харжархошта хьалхашка подотчетни а ба, аьнна кердача СССР Конституце тIа чIоагIдаьча хана деиз общество сий лакхденнад цар. массанецара бувзам кIоарг а шер а беннаб.

Республикерча халкъа судаша тоъал опыт Iоаьй халкъа заседателашца беча балха тIа. Масала, г. Грозне Старопромысловски халкъа судо халкъа заседателаша болх беча предприятейи организацейи кулгалхоша цхьана оттаьча графиках бех уж суде шоай декхараш кхоачашде. Уйла а еш кийчъю халкъа заседателаша харжархошта хьалхашка ю отчеташ. Цу гIулакха бувзам лоаттабу предприятей, учреждеией, гIишлошъеча организацей администрацеица, партийни а профсоюзни а организацешца. Судо ший ханнехьа дIахойт харжархой собрани а яь халкъа заседателий отчет е езилга. ДуккагIа йолча хана собранешка дакъа лоацаш хул судахой а. Цу гIулакхо хьакхштагIа хулийт заседателаш а, хIьта отчет а самъердамегIа хул.

Республике дукха халкъа заседателаш ба харжархоша уж тоалхаме, бакъда, сий дола декхараш кхоачашде массехказа тешам бенна. Иштта М. Н. Касаев — Надтеречни района школа хьехархо, А. А. Имагожев — Назранерча «Электроинструмент» яхача завода слесарь, Р. Гасарова — «40 лет Октября» совхоза болхло, Б. М. Богер — Грозненски шурий совхоза слесарь, Б. У. Елизаров — Шерипова цIерагIча ГНПЗ оператор, дукха кхыбараш а 3—5-за хержаб халкъа заседателаш.

Тахан халкъа заседатель — бехктокхаме декхараш кхоачашду, шерра бокъонаш йола общественни деятель. Суде а къахьегача коллективе а цо ший болх бу КПСС XXV съездо советски наьха хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашде гIерташ.

А. КОТИКОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юстице министра заместитель.

ВОРОШИЛОВГРАДСКИ ОБЛАСТЬ. Йоккха къахьегама котало яьккхай «Донбассантрацит» объединене Фрунзе цIерагIча шахтерча Николай Скрынникан бригадо ... ла оалахьы. Ер доладелча гIоне горизонташ 500 эзар тонн кIор баьккхаш. Царех 51 эзар тонн — планал сов. Николай Скрынникан бригадерча цун новкъостий ухх шера миллион тоннал кIези... гагIа боацаш кIор баккха ...

СУРТА ТIА: Н. Скрынникан бригада сменан чаккхьа тIехьа...

Р. АЭРНЕЛА сурт. ТАСС фотохроника.

Комсий ши план яккхара тIехьа...

МагIалбике эггара хьалхара комсий шу лархIа йиш йолаш да ер шу. ДIадахача шера комсаш чуэцара а уж пачхьалкхенна дIаяллара а план кхоачаш ца еш йисар район. Из кхоачашъе еаш хиннараш «Малгобейский» совхозера комсаш леладераш бар. Укх шера дукха а дикагIа эттрайонерча совхозашка комсаш кхесра гIулакх.

«Малгобейский» совхозал совгIа укх шера сом бала йолалуш я кхы а кхаь совхозера комсий плантацеш я. Къаьстта дика летай укх шера из культура тха боахамен ГI. Акриева цIерагIча совхозен. Шера ши план кхоачашъеш комсаш чуэца лерхI бала а тха лоаллахоша а.

ХIаьта тха отделене укх шера лата йолалуш 327 гектар комсаш я. ИттлагIча пятилетка дикъалагIча шера планагIа пачхьалкхенна 400 тонн комсаш дIаяла езаш ба тха боахам. Полаш йолча еррига торопашка а хьежа укх шера тха къахьегамхоша лаьрхIад комсаш чуэцара а уж пачхьалкхенга йоахара а ши план кхоачашъе. Из декхар тхоашка кхоачашдурга хиларах бIубенна а да тха.

ДоаггIача тайпара комсий къаьшта Iунал деш дукха къахьийгед отделенерча берригача болхлоша. БIаьстан юкъе лаьтта мIаьхара хьегучаьйоахаше а еIай, шпалера а оттаяь аьшкаьргах хьалтийнхай, совнагIа йола тIъовропаш дIаяьхий шозза, гIа техачул тIехьагIа кхы цIаьккха а аьшкаьргах хьал а ехкаш. Массанахьа а кхоза молхаш техий, шозза мугIараштa юкъе культиватор тоххаьий. ХIана кхоалагIа йиш ба за болх. Комсий мугIараштa юкъе культиваци еш ба механизатораш Эгиноев Мовсари Чантиев Хьамзати. Массе а хана балха нормаш тIехкоачашъеши болх цIена беш хьабоагIа уж.

Комсашта молхаш тоххча къаьстта дика болх беш хьабоагIа трактористаш Шахаев Заьудин, Балуев Сергей, Нножаев Уаайс. МугIарашка юкъе механически оасар деш а ба уж. Оасар ду агрегаташ дика лелаю Хасанова Эмиас, Бекбузарова Лейлас, Урмагова Тамарас, Чантиева Хамсата, кхычар. Из болх шоттa вIашIехьбаьккхаро торо ду кулг-кхара оасар дара гIулакх дукха аттача дакхьа. Комсий кIотаргашта Iоваха оасар дича боал болхлой. Из гIулакх дIадоладаьд хIана отделене. ХIара дийнахьа бIаь гертта саг хул яз болх беш. Цаьна юкъе лаьржача социалистически лоьде дикагIа балха хьокхамаш доахаш хьайоагIа 20 саг чувоагIаш йола Газгиреева Любас кулгалду звено. 120—150 процент кхоачашъю цуь коллективо дийнахьара балха нормаш.

Комсашта Iунал дира балхаш дика дIадахьа чIоагIа новкъостал ду ниха отделене агронома Наструллаев Алма. Дербентера юртбоахаме техникум йисте а лаьккха соахна гурахьа веча из совхозе балха. Цу техникуме заочно дешаш ва комсаш леладеча бригада бригадир Шихбабаев Гасид а. Къона специалисташ бекхача дика бертала тоалуш доагIа боахаме комсаш леладелга.

Укх шера плана 430 тонн комсаш пачхьалкхенна дIаяла езаш да тха. ХIаьта лакхе белгалдаьккха хиннача тайпара комсаш леладераши къовсам лоаттабу 900 тонн комсаш чуэцара а шера ши план кхоачашъеш уж пачхьалкхенна дIаялара а тIехьа. Из декхар толамца кхоачашдергхиларах теша ву комсаш дика хиларо.

Т. КЕЛИГОВ,
Малгобейски района «Луч» яхача совхоза шоллагIча отделене управляющи.

СУРТА ТIА: Шоай комсашка хьожаш ба отделене агроном Несруллаев Алви (аьрдехьарвар) бригадир Шихбабаев Гасиди.

Б. ЧЕРБИЖЕВА сурт.

БАЬЦАДААРИЙ КХАШКА

«Атагинский» совхозе баьцадаараш леладеш ши бригада я. Шоашта тIачIоагIдаьча 87,5 гектар лаьтта цар дIаяьа помидораш, нарсаш, кабуц, хохаш, кхачан свеклаш. Шоайла массаза а яхь леладеш хьайоагIа шаккхе а бригада. Хьалха баьцадаарашта вина тохача хана еш хиннача итогех дикагIа болх малагIча бригадо бу къоастабе башха йиш хиннаеце а, хIана хьуэкъам чуэцате хана деррига а гуш да.

Баьцадаарий культурашта юкъе эггара хьалха хьайоалачарех я нарсаш. Укхала дикагIа хьокхамаш да комсомольца С.-Э. Чамоеве кулгалдеча № 12 йолча бригада коллектива. Цо йоккха 47 тонн нарсаш дIаяхьийтай хIанзале. хIаьта царца яхь лелаеча № 1 йолча бригадо шозза кIезигагIа гулъяьй.

Баьцадаараш дукха тIоадал эшаш культура я. Из ха а хоаш цахаддаш хий детт царна бригаде. ДДН-70 яхача догIан хьисаве хий детташ йолча установка тIа хьинаре къахьегаш ба Хасанов Аити, Гадаев Алаш, Тасуев Рамзан. Цхьацца ахахи, шиша норма кхоачашъю цар хIара дена. Хий дикагIа пайда лургболча хана саррахьа е бийсанна детт. Механизаторашта дика болх барах каст-каста ахчан премеш тел.

Саид-Эмин Чамоев ше къона вале а, барт тайна дина коллектив хьаьй бригаде. Шийна ца хоэр хьаьнхашта дIахоатт цо баьцадаараш кхедара дукхагIа опыт йолча боккхагIа болча новкъосташка. ХIаьта уж массаза а улув болаш ба. Балхах дог а лазаш, шоашта хоэр дIаьсеха кийча ба: звеньевая Хадзнимурадова Зина, болхлой Закарнюва Луиза, Абазаева Зина, кхыбараш. Шоайла дагIа а бувлаш, дикагIа хургболча бесса бу цар болх.

Бригада болаш беш ехьа хIама да. Баьцадаарех етта город Грозне дIаухийта машинаш шоай мухь а бахьеш юха цIаух ихьайолча хана.

Совхозо хьалхе а договор оттадьадр Грозненски консерви заводаца цо хIара дийнахьа 7 тонн баьцадаараш дIачуийдергдолаш. Из договор дика кхоачашдаш. 18 сахьат далалехьа ца ела машин коа йитац заводо, цу хьакъехьа хьалха дийца хIама доацаш я. Цул совгIа, ахьаьолча деношка пхийтта тоннега кхоачаш нарсаш гулъю. Уж дIачуяла гIерташ городерча массайолча мах беча организацешка гIолла чакхбуэл шоферш. Из цар гIулакх дац. Совхоза кулгалхоша хьалхе а уйла е езар болхлоша хьалхедаь баьцадаараш мича хьоргда.

Хьувкъам хIана мара боккъонца чуэца болабенчабац. ХIаьта, тахан цIенхашта бала тIалатт баьцадаараш мича хьоргда ва хоаш. Совхоза администраце шийгара доагIар ца дар бахьан долаш эхьа дов йиш яц болхлоша хьайта къа.

А. ШАМСУТДИНОВ.

КЪАЬНАЧА ТООМАСА КЕРДА ДОАЗОНАШ

ЭСТОНЕ, ЛАТВЕ, ЛИТВЕ СОВЕТСКИ IАЬДАЛ ЮХАМЕТТАОТТАДАЬ 39 ШУ ДУЗАШ

Массехк бIаьшерена эстонски столица геттара къаьнача ратуша шинла тIа нагIача къаьнача Тоомасах, боча а хоташ, гаьнна гонихьардар гуш вола шоай города теша ме хьахо вал таллинцашна. Эстонски халкъа истори хиннача дукхахча хувцаяца моттаза таш хиллав из. Тахан ратуша тIара цуна хьалхашка хьасалалу 1940 шера эстонски халкъ цIе байраккаш бе а ехха республике Советски Iаьдал оттадар дIадехаш Таллина улицаш тIа арадаьннача денношка хиннараш боацаш кхы горизонташ. Шеръеннай города панорама. Ший тайпара йола исторически музей а хинна дIаэттача цун юкъметтерча даькъа гонахьа аьржай ший хIанзарча ханарча баькка няхх санна хьайнача магистралашца, хозача паркашца, кердача нах чубахача цIеной массивашца тахханара Таллин.

Iалаьмате дукха гIишлош я республике хьальеш латташ, урагIаухийт школей, больницай, театрий, кинотеатрий зданеш, хьаю керда нах баха районаш. ГIишлош хьальеш латт массанахьа — хIара городен юртен. ТIехьарча 28 шера Эстоне хьальяй 300 эзар гаргга квартира, цо торо хилийтай республике бахача 90 процент болча наьха бахара хьалаш тоаде. Бахача нахах итт эзар сага лаьрхIача тахан укхвза хьалъю Англеи Италеи шинне а чул дукхагIа квартираш.

Алхха Эстоне лаьтта Iаш гIулакх ишта. Ишта олакагIа а йоккхача масштабагIа а къоастаю кха чубаха цIекош хьалдера проблема кхыча Балтикана юкъерча республикашка а — Латвек Литвек.

ХьатIадоагIача шера август болабенцача хана эстонски, латышски, литовски халкъаша белгалдоаккхаргда шоай республикаш шоай мукъехьа СССР чуьнахка повзийна ду дизар. Советски халкъий барт тайнача дезала юкъе хьабенача наькъага юхахьежача, таххане а йиш я цар шоаш баьккхача цу исторически гIайн социальни тIехьале оза.

Советски Iаьдала шерашка Эстоне, Латве, Литве, кхыча союзни республикаша вежараша санна гIо а деш, хьаьнй цар къамий торонашкен хьаштащней хьежжа йола, мехка цаI йолча халкъ боахама комплексана чуйнгIаш йола низ бола дукха доакъош долa экономика. Цу кIийлен тIа хьогге а цIаькха а кхы хьалхашка оттаргIоацаш къоастаяьй берригача къахьега могаргдолча наха бе болх хилийтар санна йола вахара лоархIаме проблема. Хоаш да, масала, буржуазни Эстоне, тахан дукхахча капиталистически мехкашка а санна, дукхача наха бе болх ца хилар къахьегамхоашта тIа лаьтта доккха Iазап хиннийга. Кхоннарча денах бола кхерам ца миштa хургда ха йиш ца хилари даим тIалатташ дар болхлоштен вахархоштен. Социализми мукъадаьхар Балтикана йистера халкъаш цу буржуазни обществацара къастаи доацача бIеех.

Балтикана йистера советски республикаш социалистически дегIахарах хьахиннача керттерчарех цаI да вахара советски хьисап. Из да эггара хьалха, бахача наьха вахарен культурин боарам цахаддаш дегIаухаш латташ хилар, цун реальни доходаш, ший материальни хьаштадаш духовни эшараши дикагIа Iалапдера торо лаккъялар. Алхха тIеххьарча 15 шера, масала, Эстоне бахача наьха эгIан доходаш дегIаяьххай кхозза гаргга. Советски Iаьдала шерашка пачхьалкхени кооперативни торговле рознични товарооборот — бахача наьха вахара боарам лакхбалара лоархIаме хьохам — 10—15-аза дегIаеннай Балтикана йистерча республикашка, хIаьта цу гIулакхна чIоагIа гIо даьд кхыча союзни республикашцарча торгово-экономически бувзамаша.

Халкъа образовани, культура, Iилма, уножIено лораяр, социальни Iалашо дегIаахара — цу еррига сферашка СССР хьалхарча моттигех цаI а лоац Балтикана йистерча советски республикашца, хIаьта дукхача хьамашта дегIадаьхача капиталистически мехкел тIехь а льнний. Образоване дерригачи лагIашка кхачы йиш и бахача наьхи дерригачи социальни группашй. Дешар наьна меттала да. Лакхерча школашка тIехбераш мара ца дийша ха дIаяьнний. Бахача наьха итт эзар саги кхоачарашка диллачи лакхерча дешаре заведенешкара студенташ ФРГ е Англе чул шозза гаргга дукхагIа ба укхаза. ДукхагIа доача европейски мехкашарчул шозза дикагIа Iалашбаьй Эстоне, Латве, Литве бахача нах лорашца юкъерча медицински персоналаца.

Хоаш да, Малхбузехьа США реакционни гIозарий амарагIа «прибалтийски доаь» салачунна гонахьа ца хаддаш лоаттаеш антисоветски кампани хилар, къоастадаь аьлча. Балтикана йистерча республикашка къамий баьккхаленаш дIаяьнний, къамий культура IотеIаю яха фальшиви тезис вайса а ала гIертар. Хьогге а ца хоалаьча цу тайпарча хабарий фальшин уж цхьаьккха а доархIаме ца хилари шоллагIа. хIанза объективно хувш волча сага къаьнта гуш да.

Цкъа хинна а, иале цIей долгIа хана Таллине хиннар, цец ца ваккха йиш яц эстонски культура масштабашен шей тайпарча колоритох. Хоровой илли алар, прибалтийски халкъий къаман традици цIаьккха а ца дешача бесса шера дегIалгнад укхаза Советски Iаьдала шерашка. Эстоне бахача нахах хIара тхьоалагIеар хоре илли оалаш ва. Иале еррига эстонски цIей хилча иттаза эзараш бола илланчаш дукха халкъа халхара коллективаш хул дакъа лоацаш. ЦIей дездеш хул бIаьш эзараш бола Таллине а республике а баха нах.

Балтикана йистерча советски халкъий культура алхха хоровой илли аларен халкъий хелхарийн дахаре дегIанхь Iаь ц. «Оаха доккхал ду тха яр саннача дIадизагача республике, — аьлар Латве КП ЦК хьалхарча секретаро Август Эдуардович Восса, — къахьегаш 200 латышски писатель, 650 художник, 70 композитор хилара. Итт профессиональни театрах бархIне латышкий меттала бу болх. ТIеххьарча нийранне хьаьнча Латвийски ССР Iилмай Академе шийтта Iилма-тохкама институтах цхьанне — меттей литературах Института — дика ка йоал латышски литература, метта, этнографе, фольклора, исторе дешаш доазача».

Цу тайпарча масштабех а массе а оагIорахьара а дегIаухача шоай къамий культурах де йокъо а йолаш доккхал де йиш йолаш ба эстонцаш литовцаш. Цунна тIатохарда вай, прибалтийски писателий произведенеш наьна меттала йийна ца йоаш СССР кхыча халкъий меттала а дукха эзараш тиражаш а йолаш араювлаш хилари уж доазол дехьа шерра йовзаш хилари.

Балтикана йистерча советски халкъий культурни вахара цхьаькха башхало. Укхаза боккъонца массови, дерригача халкъа кийча дIаэттай физически культурен спорти пачхьалкхен средствай чотах хьайй спортивни балаи шерра сеть. Хьальяй лакхерча класса стадионаш, бассейнаш, кхы дараш. Балтикана йистерча республикай дукхача спортивни коллективашен къаьст-къаьстача спортсменаши дунен халкъашта юкъерчи яьшашка ца а йоалаш хьалоаттаду Советски Союза цIй.

Кастта столица культурни вахара лоархIамеча событе теш хургва Къаьнача Тоомасах 1980 шера. Олимпийски регата арена е лаьрхIад Таллински залив. Дукхача мехкашарча спортсменай, жюраш болча Олимпийска лоазарий хьаший, журналистий йиш хургья Эстонин кхыйола Балтикана йистера республикаши Советски Союза состава яхьееяхкарах хьахиннa социальни тIехьале шоай бIаргашца бIаргго.

Глеб СПИРИДОНОВ,
АПН политически обозреватель.

Доазол дехьара

Калейдоскоп

«ПАНДА ТIАБОАГIА» ИДЕЯ

Совхка дах эггара доккхаеIдаьда къоал хиннад шу чакхдоалаш. Стэнли Марк Рифкин, ЭВМ-ашта воа специалист, къамаш электронни канала чу гIолла дIаухийтача ахчанна кулгалдеча, Лос-Анджелеса цхьан банка къайлагIерча цIагIа чуваьнна. Цо тIадожадьд 10,2 миллион доллар шиш цIерагIа Цюрихерча цхьан банке дIадоьхийтилга.

Швейцарера 8,1 миллион долларах бриллианташ эц Рифкина — из дукха совгIа-эшашагIа доацаш 42 эзар карат, бархI килограмм гаргга да. Из мухь шийга а болаш ВIашагIкхийттача Штаташка юха воала из. Цул тIехьагIа шийн бриллианташ эца саг корвоагIа цунна, цхьабакъда, уйла йоалаш дувцача хабараша мегвоагах вож.

ДIахоре событеш сиха а цу гIулакха ийсбала тардуш бола волицейски бIарг тIебоацым а йоахар. Эшаш волчо, цу гIулакхах са а кхийна, ФБР-ага хоаи баьб. «Ньюсуик» яхача журнало деча тешаладIа, «ЭВМ-ашта вола специалист», юкъа тIа паргIатвелара сибат а долаш, дIачуваьнна волицейскеи болча, укх дешашца: «Со ва-кх ва».

Аьттув бена къуа ва хулаш ваьса бизнесмени рецептия чукъа классах, хIаьта цу юкъа байна къоастне лаьрхIад шоашца гIулакхе хиннача идея. Дагара даьд розничин ахьаьах дезаача бриллиантех 13 миллион доллар эца йиш хилар.

(АПН).

ХИ ТIА ГIОЛЛА ЛЕЛА «КИЙНАШ»

Кемаш доаара ача дунен халкъашта юкъерча регистра тIа эггара хьалхарча моттиге латт Греци. «Ллойд» яхача йоккхагIйолча страховой компане дагара хьа: укх тIеххьарча массехк шера хиннача йоккхача аке аварех йиъ гречески кемай хиннай. Бахьан? Гречески кемай дайй боарах боацам чIоагIа йоацахал. Пайдашта тIехьабаьинача цар вIалла терко а яц кемий техническа хьала. Из бахьан долаш гречески торгови флоте Iалаьмате дукха кемаш да дIаккхоса мара пайдана доацаш. «Шпигель» яхача малхбузенгерма неца журнало бечa хоашагIа, хи бух дахача е бух дахийтача гречески кемех 80 процент совгIа дераш 15—18 шу хьалхагIа хьадаьд да. Алхха цхьан 1977 шера белгалдьаьккхай гречески байракх тIаетIача кемашо 1073 авари яь моттиг, цу хана 85 саг вийнав, 57 аваре кемаш хIалакдьаьд. Дунен тIа шера дохача дерригача кемаш 26 процент кхача мехка, хIаьта уж дунен тIа юкъерча боарахал шозза дукхагIа да.

(АПН).

«ТУРПАЛ» ШЕ ХИННАР ВА

Номер «О 117» йолча ЦРУ агента гIулакхий хьакъехьарча детективий доккхагIдола дакъа кийчдаьр массехк шу хьалхагIа дунен чура дIаваха француз Жан Брюс ва. Цувах йисача жерово Жозетт Брюса шийшира дерригIа захийтаниц турпал. Ишта оригинальнай цун «Африкера наникъ». Улицай, гостиницай цIерашa, кхыча белгалонаша тешал ду суперагент Котону, книжка тIа Бекана Халкъа Республика оалаш йолча Бенина Халкъа Республика столице нийсена хилара. ХIаьта повествованена ларде ядача факташа тешал ду мадама Брюса дувцачун боккъонца реальни лард хилара. Фу мах ба, масала, укх тайпарча дешай.

— Нигера урановни шахташ Атлантически оькеанн йистаца новкъйоллийташ дола цIоаг, — йоах ЦРУ кийкки оперативни управленена керте латтачо, — Бенину гIолла чакхдоал. Дицде дезац, из ишта Нигера сахарски даькъа тIа хьаийлача моттигашкара мехкдаьттеи газ дIаухара эггара лоацагIа бола никъ а хилар... Вашингтоне лац Бенине марксистско-ленински правительство чIоагIъхалар...

ДагайоагIа, 1977 шера 16 январера, бенински революце чIоагIах гебагIаца тахка гIийртача наемникий десант боккъонца Котону Iойоссаьча хилара реальни событеш. Цхьабакъда, халкъ шийна кIаргIдаьннараш лоррде лаьрхIа хилара тIаIоттабенна из гебагIа катбеннеб. Дукха ха ялалехьа хьугучаьлар цу пиратски аьнгена империалистически державай къайлагIарча службашa кулг тIедилла хилара тешал деш йола дукха факташ. Боккъонца реально холу «Африкерча наникъ» тIа дувца «пляшен шалтий рыцарий» гIулакхаш а.

Мадам Брюса, бакъдар аьлча, дага хиннадаш Малхбузен африкански политика гучайнна. Из цунна ца лоийшшахьа а хиннад. ХIаьта «Африкерча наникъах» лаьца аьлча, нагахьа санна из йолаш яле е, Iаьржача континенте социализма влиянии лаккхьалараш саттем байнача империалистически пачхьалкхеной Iаьдале коридорашка я.

Котону.

А. ДЕВИТТ,
АПН соб. корр.

ШИЬ ЦХЬАНА ХИЛЧА-М ДУХЬАЛА ЛОАТТА А ЛУРГВАР

«Цхьаь деган» яхача английски клубий уставе тIа йоах, цар керттера лерхIар» цхьаьча къоеной, вIашагIа къийстача моарой истийн, жер баьннача нхалиьхен маIача нахьен вахаре хьалаш аттача доахкагаь да. Цхьабакъда укх тIеххьарча хана клубий еррига систему вахаре хьаштагта дукхаза даьнний устав. ГIулакх миштад аьлча, мехкаре цхьаь нах дукхагIа ца хилара совгIа, кIезиглуш ба. Цу тайпарча демографически явлене бахьан да... квартплати, кхачан продуктай, саготагIа эшаш долча товарий махлаш боарам боацаш чIоагIа лакхдалар. Цу дерригача хIемашна цхьаь къоасам лоаттабе хала да, хIаьта клубо ший дукхача членашта «новкъостал ду» цхьанна вахар дилла цар шоай барт вIашIехьбаьккхара. Из бахьан долаш дIадахача ах шера, масала, Вермоутерча клубера дIабахаб аташ совгIа бола цун членаш. Шийна вахаре подруга корай цун председателя Бернард Стирхена а. «Ньюс оф зе уорлд» яхача английски газето вывод ю: берригача мехка гIалад хIенига йоацача «Цхьаь деган» яхача клубаша дер хьерда кастта брачни конторани.

(АПН).

Империализм — маска а йоацаш

МИКРОНЕЗИ БЕ ЙОЛЛАШ БОАХК

Цхьа казоэ аралла Квадж алейн яхача атоллерча лагуне цу моттиге ворхI эзар километр гаьна йолча Калифорнерча Ванденберг яхача базе баллистически ракета лхийта кийчлуча хана. Старт хинна пхийтта минут ялалехьа из дIаяхача еза США ракетни полигона лаьрхIача цу йоккхача моттиге. Квадж алейн — Каролински Мариански гIайренашца цхьана Микронези чуйоагIача Маршаллови гIайреий группах цаI, ООН подопечни территори 1947 шера США управлени е дIаенчарех я. Цун майда — 1,8 эзар квадратни километр, баха нах — 100 эзар совгIа саг.

Доал де боккъо луш йолча мандата ха чакхйоал 1981 шера. Из ха а хоаш Вашингтоно шийна могар ду цун территори доакъош даь дийкъа а дийкъа, из каралаца гIерташ. Ше доал даьча шерашка США-ас Микронезех ший тIема - стратегически плацдарм яьй. Ца эша гIертата ай ца далийтара цун территори дерригача цивилизованни дунених къоастадаьд цар. Цигача хиннар кIираш, беттaш, цхьайолча хана шераш е массехк иттех шу дьаьча мара яц. 40 — 50-ча шерашка 70 атомни водородни бомбаш леэхийтача Бикини, Эниветок, Квадж алейн яхача атоллашка хинна увзара трагеди ше йолча тайпара укх шера мара хаьзар дуьенна. Цигача баьха нах атомни тохкамаш деча хана арабаьха хиннаб, амма цар гаргарча моттигашка вахара кхерамзле тIераллалехьа сов хьалха цIабахки боккъо ехний. Шоашта кхерам тIабоагIий а ца хоаш хиннача лоаллахарча гIайренаш тIа боьхача наха а чIоагIа доккха зе хиннад. Радиоактивни осадкаш интенсивно IотIайийлхача зоне нийсъенний Ронгелап а Утирик а яхь атоллаш. Из гIулакх ишта оттар бахьан долаш цу районе шозза дукхагIа дайна бераш ду Микронезе кхыча районашка дечул.

Соахка хиннача референдуме дукхагIа болча микронезийцаша шоаш Микронезе ВIашагIтелача Штатий конституцена тIехьа болга хьаьалар. Цунца цар хьахьекхар шоай мехка цхьоагIо лорае безам болга. ХIаьта а, «бекъа - доалде» яхача принципех гIулакх леладеш йолча США [illegible]

«...рах» договоран кач а дехкаш, Вашингтоно шей тIахьожам лоаттабу цар арахьарча политикана а оборонана а. «Прогрессив» яхача американски журнало яздечa тайпара Микронезе гIайренашкара практически хIама токалургья Азея Тайжача океане йолча моллагIча пункте. Мариански гIайренашкара ВМС, ВВС базаш товеш латт. Тиниани Палауи яхача гIайренашка американцашта ехка безаш, «Балтимор сан» яхача газето дувцачох, «запасной вариант» я нагахьа санна Окинавен Филиппинашкен араш йовш моттиг хуле. Сайпан яхача гIайрен тIа лерхI авианосцаштен хина кIалхарча атомни лодкаштен причалаш хьалъе. Реконструкци еш я Квадж алейнера полигон а. Из хьаеш хIанзлехьа 700 миллион доллар дIадахийтад.

Цу атолле массаза а баьха нах ара а баьха, лоаллахарча Эбейе геттара чIоагIа къел тIакхаьча бах. Микронезера берригаш а хIана бац аьнна бола нах, тишача бунашка, мукхйнача баракашка бах. 32 шера укхаза практически цхьаккха тайпа промышленность йиллац. Юрта боахаме пайда эца мегаргбола лаьтташ тIема объекташта дIадаьхад, бэа кхача США-ра хьахкаьа безаш ба. Микронезийцы масса йолча хана хинна чкъаьрий лувцара гIулакх геттара лаьгIлуш латт. Цхьан хана парфюмерешa эша хьаж йогIа даьттaш дахара дегIадена хинна гIулакх, хIанз 1937 шера арахецаш хинначох дикъалагIа дакъа мара дац. Тропически догIаш делкача мехка хии кхоачам бара гIулакх а эсала латт, юкъьюкъе молача хинна а боарам оттабе безаш хул.

Ишта гIайгIане да Микронезе ше опекун хургъаьнна тIаийцача ВIашагIкхийттача Штаташа дьелор хьахиннар. Дукха ха йоацаш хиннача опека леларра йолча ООН Совета сессе белгалдаьккхар опека оттаяр бахьан территори ше доал а деш кортамукъале хургйолаш кийчъелга хиннацa. Бакъда, политически а, экономически а, социальни а областашка США-ас ший декхараш кхоачаш а ца деш, шийна могар дир мохк доакъошта бийкъа а бийкъа каралацара.

Цу йоккхача регионa дIа- [illegible]

В. САПРОНОВ.
(ТАСС).

Венесуэла прогрессивни общественность са хьаьа я индейций, массаза а ишта баьхарий, халача хьалах. Пачхьалкхен оагIонгахьара новкъостали йоацхов ца хиларах индейцашка бола баха нах на дарра аьлча фу хадара кхерам тIадаттаи ба. Образоване, хIанзарча культурага бода никъ биийхкаб царна. Медицински гIулакх кхачац царга. Массаза а индейцаш бахача районашка Iалаза рузкъашта хадама эксплуатаци еш хилара флорей фауней хIалак ю, вахара хилаза аргйоацача тIийоагIача хIамах боаз дукхагIча даькъе юрта боахача чарахьали леладеш бола моттиге баха нах. ХIанз уж, массаза а кхар ю, уккхцIена йоацача, хьунаши ушала йолча моттигашка бах.

СУРТА ТIА: индейски кхалсага къахьегама дн.

ТАСС фотохроника.

26 ИЮЛЕ—КУБА КЪАМАН ВОССТАНЕ ДИ

КУБА. Гаванерча революцин Музея цхьан экспонатаца хьалхашка бу пионераш.
ЧИГИРЬ Наталье сурт. ТАСС фотохроника.

ХІАМА ХЬАДАРА НОВКЪА

Ишта да дуккхача халкъий — илат чуйиъа далар цІей хьисапе дездеш. Кубе сафра чакхйолла ха къаман восстане Дени — 26 июла хетаяь нарнвиял ІІайолажларца нийсаху. Ахканара гавански сайренаш садекъа ІІайха яле а, ззарш бола столица бохархой прожекторана снйрдаьлхача Малеконагахьа боладу. Укхвоа хул шер-шерара традиционни нарнавал. Цунна чуйоагІа тІехьаьнна сиха йола къаман ритмаш, фольклор, дуккхача цаха дакъа лоаца театрализованни лелараш — компарсас. Шорттига йолх хи йистерча улица тІа гІолла — чархаш а йоахкаш йола карросаш. ГІадъахь а дуккхача нахах йиш йола Малекон. Латташ а карнавал — къахьегачи халкъа цІей.

Дикача къахьегама толамаща белгалдоаккх мехко 26 июль. Цхьайолча провинцешка сафра хІана а чикх а ца йовлаш шекар доча заводашкара аІур хьалъухе а, тешшиме ала йиш я, укх шера из аггаро йоккхагІьдаршта нийсса хургья аьнна. Хьалхара пятилетка чакхйолаш шекар.бийдал хьаьра гІулакха 8,7 миллион тонна стабильни боарамго кхоачил га діадехаш йола коммунистически парте хьалхарча съезда рошенаш кхочаш е беш, шерагара шерага бІубенна темпаш лакхъеш я Куба хьалхашка оттадаь де кхар кхочашдера.

Карарча шера, хетаргахьарча прогнозегІа 8 миллион тонн гаргга шекар хьадерга. Из дуденнад керда ласьтташ оборота юкъе доаладар, шекара эра чуэвара а ва чакхбаккхара а балхашта механизаци елга лакхдадар бахьан долаш:

Тахан массанахьа а йолаш а мехко кхашка можа бесса лаеста цІе басар хьечха машинаш. Из я советски кубински конструкторашта цхьана хьаь КТП-1 яха шекара эра чуэца комбайн. Цо 150 совгІча мачетероса бер миссел болх бу. Алхха лурчагІа комбайнаша торо хилийтар эра чуэваш бола пах 130 эзар сага кІезигбе. Пятилетка чакхйоаллаш 80 процент механизаци ерга сафрана. Цо торо хулийтаргья экономика кхыдола доакъош дегІадоаладара дуккха болх бергбола низ мукъабакха.

Цхьавкха лоархІаме событи а белгалйоахк Кубо июль бетта укх деношка. ВорхІ шу доал мохк Экономически ВІаши гІо дара Совета юкъе бахача дийнахьа дена. Социалистически экономически интеграце комплексни программа кхочашъеча хьинаре дакъа лацаро хьаелл мехка хьалхашка къахьегам социалистически бекъара совлехах кхы а эффективнегІа пайда эцара йола торонаш.

Цу программа гома чу, масала, Кубе, СЭВ членаш долча мехкаша цхьана къа а хьегаш хьалхе йолалой шера 30 эзар тонн металл араэца низ хургбола никелеви завод. Из а кхыйола проектиш а чакхъяхаро торо хулийтаргья шер-шера арахецца металл 130 эзар тоннага кхачачаде. Из бахьан долаш цу мехкерча металла производства дакъе дунеи тІа хьалхале лелара моттиге кхоачаргба мохк.

Дикача климатически хьалаша Кубан торо хулийт перспективе СЭВ мехкашта шекара лоаттадаь ца Іеш, ишто цитрусови сом а лоаттабе. ХІаьта гІайрено лоацача географически моттиго, кубински специалисташта хетачох, торо хулийт укхаза форда мохкашта йола перевалочни а. ХІаьта ишта СЭВ мехкий кемошта ремонт яреи уж латандиреи а база хьое.

Кубо Совете дакъа лацарах масса а оагІонна боали нийда партнераш а дика гулкъе, масала, влияни ю Экономически ВІаши гІо дара Советана гІулакхаш леладе и нунца соглашенеш с а хьаш долчи кхыта латиноамерикански мехкашта.

Социалистически содружества мехкашцарча вІаххача союзо, церрагІча принципиальни антиимпериалистически политико, дунеи халкъашта юкъера проблемаш классови интернационалистически хьисапе кхетаяро, маьшари социализма прогресси бахьан лоаттабета къоавне оттгаьй Куба, деррига дунеи тІарча муиъадоалам болама авангарде. Кубай дунеи халкъашта юкъера позицеш тІа-тІа чІоагІлуш хилара тешал ду нунца дипломатически гІулакхаш леладу мехкаш цахадаш дукхагІа хулаш латтаро. Тахан уж 100 совгІа да.

Революци хиннчул тІехьагІарча шерашна кхъа чакхъаьнна Іойнаш Гаване оггара йоккхагІа йола дунеи халкъашта юкъера форумаш. Блокех діа ца кхийттача мехкий паччахьалкхенаштен правительствашген вертте латтарий VI Конференце дакъа лоацаргдацаш сентябрь бетта тІеяца кийчлуш я Куба. Из віашагІкхетар Гаване чакхданкхарах йолча решене хьахьоьх блокех діа ца кхетара болма юкъе Кубас лоацача дакъа лакхо мах беш хилар. Дуккхача политически обозревателашта хетачох, гавански форуме дакъа лоаца мехкаш цІаккха а на хиннача тайпара дукха хила мегаш да. Тахан дика гуш да социальни экономически детІаяра ерригача областашна кубински халкъо дакъа толамаш, дунеи халкъашта юкъе цун ший лакхдалар. Из деррига а 26 шу хьалха дедал доача къонача революционерий группа Монкада яхача казармашта штурм ярца хьайоллаенна социалистически революци котъялархь хьахиина хІама да.

А. РУСАНОВ,
АПН соб. корр.

Гавана.

Дунен халкъашта юкъера бера Шу

КЪОНА ЛАУРЕАТАШ

— Тха юха а цІей да! — гІалъяха телефонаца аьлар сога дукхача хана деиз сона йоаача Диана Шатуновас. Володарски цІерагІча трамвайни парка доалахьарча ленинградски № 29 йолча яслей — берий беша заведующие. — Укх деношка тхона тхьеслар ГДР ена дипломаши медалаши.

— ХІанз масси совгІат да шуга?

— Дить бІаьнниса совгІа.

— Юбилейни, дить бІаьлагІа дар хьанга кхачад?

— Лена Герасевайте. Цун пхи шу даьннад. Цун болх берий суртий конкурсе бахьийтабар аз. Сакъердаме да цун йоккхагІа йолча йоцас Ирасцу хама Индерва. диплом нйцалга хайча.

— Деррига бераш да галлаат йолаш, — ишта хет Диана Шатунована. — Дукхьал цун сийг хьалотабе мана беиш. Сурташ лехна а йоалув де саина. Іомаве веза, бакъда дукха хьалхагІа волавала веза цу гІулакха.

№ 29 йолча яслей-берий беша пхи бІаь совгІа бер укх ЗІамагІчар цхьа шун ах кхуи совгІа даьннад. хІаьта аттара доккхагІа дараш ворхІ шу дьаьна да. Укхаза а, кхыча укх тайпара йолча учреждешка санна, гІулакх ду берашта: бераш иллеш дахахалха дувли, музыкальни инструментащ лекха, пластилинах хІамаш хьае Іомаду. ХІаьта а ший къаьстта кхоа лама оамалаш я укхаза.

Шя шу даьннача берашка оал: «Вай лоаме лагІаш доххарга вай. Цхьанкха Іоккхетаргвоацаш нийса хила деза укх». ТІаккха бераша еух заводий турбаш. Турбаш нийсса латта еза, уж нийса ца хуле, Іоккхетара кхерам ба. Сурта тІа бургац а хила еза герга-герга, ишта да хуле, урагІа во ухаргья из. Ишта да боккхагІчар повкъосталца гонахьара шийна гур суртаца дІачІоагІде гІерташ беро доаха когилгаш. Бер геттара зІамига долча хана деиз Іомаду деррига зем баккха, хьажа: гурахьа гаьн гІара Іолоэкаш долча гІанга, массанена дукха дезача сирача писка бохарга, кухнера хьадечача баьца даарошка. хІамай форчага, басарашка.

Тхьаьк шера хувцаш, тоаеш лиинача программагІа ю занятеш кхетамчаш. Уж занятеш берашта цхьаькха а довзар да. ЗІамагІа дараша лагІайн бургацийн сурташ декие, доккхагІа долча берий суртий укх тайпара темаш я: «Ленинградера цІей», «ЦІа деш латт», «Са напа массарел а хозагІа я», «Сон вотни футболага хьежаш да: то..!», «Цирке хиннад». Дуккхача суртий темаш дагайохийт мулешкка, выставке яхача ханна, городе гІолла лелаш.

Бераш сурташ занятешна ллийка Іац. Тайп-тайпара бос бола зІамига а йоккха а кхата листаш я масса йолча группе. Истола тІа латт къоаламаш чудола пелингаш. Акварельни басараш. босбола тушь, гуашь и. Хьаьна, хьай безам мел ба, хьайна товчох лаьце сурташ дехка, хьай произведенех Іайха цІи тилла.

ДикагІа дола сурташ дунен халкъашта юкъерча выставке ухийт. Польша, Англи, Япони, Канада, США, Финлянди — цу мехкашка ахийта Іац зІамига шедевраш, Цаховш аланзар аз из дош. Ишта выставкаш хиначул тІехьагІа массала, а хІана ахац аьнна доалол дехьарча мехкий штемпелаш тІе а латташ письмой бетташ аха доалу укх адрессагІа: Ленинград, Бабушкина улица, 94. ДукхагІа йолча хана с деша а е язде а ца ховча коталомаш яьхачар адресагІа ух уж. Цул тІехьагІа торжественни хьалаш а долаш Ленинграде, цхьайолча хана Москве а, хьател доаол дотом медалаш, дипломаш.

Диана Шатунова кабинете ге йолаш безамца бІарахьеж со Германски Демократически республике эрахийцача пенаца уллача берий календара. № 29 йолча яслей-берий беша кхедеча берий суртой репродукци тІайолча оагІон тІа хьадийлла да из.

Елена ДОРОШИНСКАЯ,
АПН корреспондент.

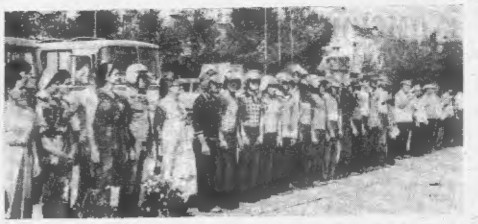

БУВЗАМАШ ЧІОАГІДАРА

Вай общественни вахара дикагІдолча гІулаьхех цаІ да городеи юртеи къахьегамхошта юкъера бувзамаш тІатІа чІоагІлуш хилар. ВІаши цу тайпара айхха бувзамаш леладеш ба Нохч-ГІалгІайчен столица болайойн республика районашкара юрта боахама къахьегамхойн. ХІана кхашка хиникъя ялат, баьцадаарап чуэцача совхозийи колхозийи къахьегамхошта гІо деш ба Грознера бІаьи студенташ, предприятей, организацей болхлой.

Цунга хьежна шерлуш лоагІа городаи юртаи юкъера культура бувзамаш а. Массехк ди мара дац республика ерригапа районашка кхай тІарча станашка концерташ уеттадаь, лекцеш, книжкай выставкаш чакхъаьха, юртахошта медицински гІо-новкъостал даь республикански агитпосода доакъошкой цІабаьхна. ХІаьта селхан юха а хилап городерча культура балхахойи юрта боахама къахьегамхойи кхы цхьаькха а безаме вІашагІкхетар.

...Теркам тІаозаш яр селхан ІуйрНйна В. И. Ленина цІерогІча майда тІа гулъсина ерригача союзни байранхаш тІаьгІача мотоциклий, лозунгешца, транспаранташа егаьча автобусий колонна. Уж ишта хоза кейчъяьяр Урус-Мартановски районе Грозне къахьегамхоша йохийтача «Городо — юрта» яача автопробега доакъошхоша. Уж кхьакъа арабалалехьа майдан тІа хиннача митинге къамаьл даьча КПСС Грозненски горкома секретара Л. П. Белоглазовас белгнбаьккхар городаи юртаи юкъера бувзамаш чІоагІдара зоархІам, дийцар вай мехка къамий дохаргдоацача вошала низалах. В. И. Ленина памятникан ДоттагІала майдан тІа латтача революцен граждански тІемен турпалашта долча памятникан йисте зизаш а дехка аькъа арабаьлар автопробега доакъошхой.

Безбь тІанйпар хьаьший Урус-Мартановски районе. Райцентре хиина лоацца митинг чакхъьниачул тІехьагІа уж бахар «Гореп», «Красноармейский» яхача совхозий кхашка.

Кхашка къахьегаш боахкача наха лекци нийшар КПСС Грозненски горкома лектора В. П. Клочкова, сакъердаме концерт оттадир В. И. Ленина цІерагІча культура Дворецем Грозненски трамвайно - троллейбусни управленеи художественни самодеятельности коллективаша. Самодеятельни артисташ а юртахой а хахаре вІашагІъяйр кхай тІерча стане вайнахьа къаман халхарих муІамаш хьахезача.

Цу тІа чакхьлладзар хьаьшаша ека программа. Кхашка къахьегаш боахкарашта СССР къамий доттагІалах долча литература выставка йовзийтар Грознерча центральни городской библиотеки балхахоша. Дукха хаттараш дир цар, экспозицера сурташ в гойташ. «Росса художникаша къамин доттагІалах лаьца» яха выставка шоашта йовзийтача академика П. З. Захарова цІерагІча республикански изобразительни искусствай музея вокхагІволча Іилман балхахочуьга Измайлов Макшарипа Альбертага.

Городеи юртеи къахьегамхошта юкъера бувзамаш кхы дІахо а чІоагІдеш дола доттагІала наькъаш республика кхыйолча районашка а кхаьа дага ба Грознеры культура балхахой.

С. ПАРЧИЕВ.

СУРТА ТІА: «Городо — юрта» яхача агитпробега доакъошхой В. И. Ленина цІерагІча майдан тІа.

И. ПЛИЕВА сурт.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КИЙЧО ДИКА Ю

Дешаре кердача шера ди ка кийчо ю Шалински райо на дуккхача школашка. Цу хьакъехьа районо заведующе Р. М. Лукьянчиковас аьлар:

— Районерча ерригача 43 школе хІаьаре а кхоачам хилзал кийчьбыи дешара кабинеташ. Іалашдеш латт дешархошта шара дола учебникаш, массалахьа а чакхдоалаш латт ремонтие балташ школаш дахчанца. кІорацагІалашъеша. Кхычарел дикагІа уж балхаш ду Месвер-Юртарча, Дуба-Юртарча, Белгатойерча юкъерча школашка.

ТІанхоачаш латтача дешара шера болх бе йоладургья кхы а керда шн школа — райцентре «Новая жизнь» яхача юртеи.

А. АЛИЕВ.

АРТИСТАШ— ЭЛОУ-АВТ ХЬАЛЪЕЧА

Дольъа ха хьоІакхоачаш латтача хана республика керттера гІалло — ЭЛОУ-АВТ установка хьалхеш болхка нах гІозбаьна бар. Уж гІадбитабар Черновцы яхача городера «Черемош» ера вокально - инструментальни ансамбль шоаш болча хьоашалгІа про.

Болхлоша шоаш хьалехача шаьрача моттиге артисташта аппаратура дІанийсье сиха гІо а даьлолаш мел дола гІанд хьаьра а дена концерт дІадоладира мел ашар кийчдир. Геттара хІаьІа, тІоараш деттаот тІакйбу дукха гулбеннача болхлоша «сцена» тІа хьаарабувла артисташ: ансамбла солист Ковтун Зиновий, оригинальни жанра артист Чернышенко Николай, кьерамалеп техникаш дакъа сакъердаме миниатюра кийтьаь Чибарь Владимир.

ХІаьта а гуш да цу концерта керттера доакъошхой — йижарий Ротару Лидия Аурикан арабовларга уж хьенолга. Цар сатувсар доадаызар йиляраша. Цар даьхача иллешка лерг дилла ладувгІаш баьгІар уж. Концерт чакхдолаш гІишлошъерашташий говзал йовзийтар ансамбла солистас Андреева Людмилас.

ВІаши къасталехьа хьалхеш латтача установкана хьалхашка сурт даьккхар артисташеи гІишлошъерашеи. ГІишлошъераша шоашта тийнна зизаш. царца хиннача вІашагІкхетара юрзо йихьар дІаболхача хана артисташа.

В. ЕВДОКИМОВ,
«Строитель» яхача дукъатдражин газета редактор.

СУРТА ТІА: йижарий Ротару Лидия Аурикан.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи хуецалуш морхаш а йолаш, йоатан а йоацаш, малхбоалехьара секунда 2—7 метр сиха мух а болаш, фегара температура республике гІолла 27—32, Грозне 29—31 градус йІовхал а йолаш ха хила мега.

Кховнеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоатан а йоацаш, бе-бета оагІонашкахьара секунда 3—7 метр сиха мух а болаш фегара температура буйсашка 13—19, деношка 25—30 градус йІовхал а йолаш ха латта тарлу.

Метеостанци.

БАЛХА ГОВЗАЛ ІОМАЕ А ДІАХО ДЕША А АЬТТУВ БА УКХАЗА

№ 4 йолча юкъерча профессионально-технически училище 1979 — 1980 дешара шера дешархой деша дІаяздергда

ДІАХОЙТ

укх специальностех:

8 класс чакхъаьнкхараштa:

1. Бурильщикa гІовча.
2. Автомобиля ремонт ю слесарь.
3. Электрогазосварщик.
4. Электромонтер.
5. Химически анализа лаборант.

Дешара ха—3 шу.

Училище чакхъаьнкхараштa дІалу юкъера образовани яккхарах дола диплом, 3—4 разрядагІа квалификаци а лу.

ТІехдика дешаш училище чакхъаьнкхараш вузашкеи воени училищешкеи деша хьожабу.

10 класс чакхъаьнкхарашта:

1. Бурильщика гІовча.
2. ГІишлошко-отделочник: штукатур, маляр, плиточник.

Дешара ха—1 шу.

Училище чакхъаьнкхачул тІехьагІа 3—4—5 разрядагІа квалификаци лу.

ТІехдика дешаш чакхбаьнараш хьотии условех вузе деша хьожабу.

Деша воагІачо хьачудала деза документаш:

1. Дешархочуи дай-наноий заявлени.
2. Образованех доле тешал.
3. Ваь за тІейоза тешал (16 шу даьккхарашта — паспорт).
4. Вахача моттигера справка.
5. Школера характеристика.
6. Автобиографи.
7. 3×4 размер йолаш ялх фотокарточка.

Медицински комиссегІа чакхвоал училища снача направленех.

Медкомиссех чакхваьнар экзаменаш йоацаш училище деша дІаяуц.

Училища адрес: г. Грозный, 364029, 12 участок СПТУ-4, Автобусаш №№ 13, 24, 25, трамвай № 5, «12 участок» яхача уж соцача ахаччалла.

АБИТУРИЕНТИЙ ТЕРКАМГА!

«Лакхера школа дІахо дегІайоалаярен специалисташ кийчбеча тоацарен хьакъехьа» КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои 1979 шера 12 июле баьча Соцамга а СССР Минвуза 18 июлерча приказага а хьежжа академика М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грознески мехкдаьтта институто абитуриенташка дІахойт:

1. Юкъера школа чакхйоаккхаш доцо (дото) медаль еннараш лъархІа йола юкъера дешара заведени е профтехучилище чакхйоаккхаш шоай специальностех тІехдика оценка а йолаш дипломаш яйцараш деша дІаоттара экзаменаш а йоацаш студенталла дІаэц укх специальностегІа:

мехкдаьттеи газеи йоалла моттигаш балха кийчъяра технологи комплексни механизаци (0205);

мехкдаьттан газовни сиванништа буруш тохар (0211);

мехкдаьттеи газеи чакаьнхара химически технологи (0801);

керттерча органически а мехкдаьтта а синтеза технологи (8007);

мехкдаьттан газовни промыслай машинаши оборудовании (05008);

химически производства машинаши аппараташи (0516);

лоаман (горни) балхашта электрификаци автоматизаци яр (0634);

промышленни граждански гІишлош хьалъяр (1202);

теплогазоснабжени вентиляции (1208);

2. Эксперимента хьисапе студенталла дІаэц аттестата тІа юкъера балл 4,5 а йолаш деша дІаоттара шиъ экзамен 8 балл а йолаш укх специальностегІа дІаяхараш:

мехкдаьттеи газеи йоалла моттигаш балха кийчъяра технологи комплексни механизаци (0205);

мехкдаьттеи газеи чакхъяккхара химически технологи (0801);

мехкдаьттан газовни промыслай машинаши оборудовани (0508);

химически производства машинаши аппараташи (0516).

Приемни комисси.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 июль

I ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.40 — СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиада лаьцна.
9.45 — С. Маршак. «Книга еш какаре».
9.50 — «Паруса». Телевизионни художественни фильм. Хьалхара сери.
10.55 — «Мастера ландшафта» яха документальни фильм. Иштаьча — кердадараш.
11.40 — Кердадараш.
11.55 — Документальни фильмий программа.
15.30 — «Эрсий хьалха».
16.00 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиаде».
17.00 — «Кто наче изоларалла».
17.25 — Куба къаман дезна Дена — Революци билаетнего Дена. «Кубински портреты». Телевизионни документальни фильм.
18.25 — Мультфильм.
18.55 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «[illegible] ахкар». Передача даькъалечаш из СССР а Голлано чистерта. Лениски [illegible] мен антреат, технически [illegible] доктор Козловский.
19.20 — «Олимпийски городе эстафетах». Москва города искусства мастерий концерт. Пачхьалкхен Центральни концертни зала передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиаде».
22.30 — «Тахан дунен тІа».
22.45 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиаде».
23.05 — «Арфы сачашийна перешо». Фильм-концерт.

II ПРОГРАММА

16.30 — «Спорт».
17.00 — «Студенчески каталой политически а нравственни а кхетамга кхебе (ноччий меттала).
17.40 — «Огарара тал йиш». Нурадилова цІерагІча Нохч-ГІалгІайн драматически театро оттаь йола Ахмадов Іумара спектакла (ноччий меттала). Передача «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсийн гІалгІай меттала).
19.00 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиаде». Перерывье «Бийса даьккхал хийла шун бераш!».
21.00 — РСФСР-а заслуженни артиста Ромьона ашарий концерт (Бахалакна).
21.40 — «Командировка» яха художественни фильм.

27 июль

9.00 — «Ха».
9.40 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиада лаьцна».
9.05 — «Седька» берашта даьри яа дола мультфильма.
9.50 — «Паруса». Телевизионни художественни фильм. ШоагІа сери.
10.55 — «Фанфар серебряные звуки». Фильм-концерт. Иштаьча — кердадараш.
11.30 — Кердадараш.
11.55 — Социалистически мехкашкахьа лаьпа йола телевизионни документальни фильмий программа.
15.55 — Казахски ССР юртара художественни коллективий концерт.
16.00 — «СССР-а халкъий 7-ча ахкан Спартакиаде».
17.00 — «Москва а москвичаш а».
17.30 — Чичкон «Хьаькс кь чаалс кхачанлаа» яха кантата.
18.00 — «Шахматни школе».
18.20 — «Берашта стихаш».
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Сиг. Лаьтта, Дуне».
19.45 — «Бенефис». РСФСР-а халкъа артистас Гурченкос дакъа а лоацаш йола ашарий программа.
21.00 — «Ха».
21.35 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиаде».
22.00 — «Тахан дунен тІа».
22.15 — «СССР халкъа 7-ча ахкан Спартакиаде».
22.30 — СССР халкъа артиста Шпоколова дІаоала эрсий хьалхъа иллеш а романсаш я.

II ПРОГРАММА

17.00 — «ДІанхача замак шеахенчарца — эфа къосаи (ноччий меттала).
17.10 — «Къахьегам — хоза дарж».
17.30 — Киножурнал.
17.45 — Баьшалдареш чуэара дІалаьош да.
18.15 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсийн, ноччийн меттала).
18.35 — Хоамаш, реклама.
18.40 — «Четах боалла тІулг». Грознески студи телевидени оттадаь документальни фильм.
19.00 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиаде». Перерыве — «Бийса даьккхала хийла шун, бераш!»
21.00 — Грузински ССР-а Пачхьалкхен Халкъа академически заслуженни халарий ансамбла концерт.
21.40 — «Дуэль». Телевизионни художественни фильм.

РАДИО

26 июль

6.40 — «Хай тохаро — хьакъаьра дика хилара тешам» (гІалгІай меттала).
6.55 — Ахараш.
7.15 — «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа (эрсий, гІалгІай меттала).
8.25 — ДІадоах Хамхоев Ахьмада (гІалгІай меттала).
8.40 — «Шоана кхайяхь» — радиожурнал (гІалгІай меттала).
9.15 — «Вошала законана». Беседа (гІалгІай меттала).
9.30 — «Ден тема» (эрсий меттала).
9.40 — Ахараш.
9.45 — «Уйлаш кхоачашъхулачи хана». Очерк (гІалгІай меттала).
16.00 — Передачай программеи хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Катаев. «Комсомольцашта» яха вокальный цикл (эрсий меттала).
16.20 — «Дега хьедамашта» (ноччий меттала).
16.40 — «Микрофонаца Грозне гІолла» — радиовыпуск (эрсий меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, ноччий, гІалгІай меттала).

27 июль

6.40 — «Юртара Іуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газети обзор.
7.25 — «Ленинай некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа (эрсий а ноччий а меттала).
8.25 — Шахбулатова Іаднана ашараш (ноччий меттала).
9.15 — «Агенте» — радиожурнал (гІалгІай меттала).

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместитела — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92, Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттен деношка.

СФ05205. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4560.